

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra obchodného práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Obchodní firma, koncepce právní úpravy a ochrana

Mesiac a rok: september 2010

Autor: Kristína Hegerová
Vedúci diplomovej práce: Prof. JUDr. Stanislava Černá,
CSc.

Pod'akovanie

Ďakujem svojim rodičom za všetku lásku a podporu, ktorou ma počas štúdia zahŕňali a p. Prof. Černej za jej cenné rady.

Prehlasujem, že som túto diplomovú prácu spracovala samostatne a za pomoci prameňov a zdrojov v nej uvedených.

V Prahe dňa 2. septembra.2010

Podpis:

Obsah

Úvod.....	3
1.Pojem a význam obchodnej firmy.....	5
2. Historický vývoj úpravy obchodnej firmy v Českej republike.....	6
3. Aktuálna úprava obchodnej firmy.....	13
7.1.1.Časti obchodnej firmy.....	14
3.2.Druhy obchodnej firmy.....	16
3.3.Tvorba obchodnej firmy.....	17
3.3.1. Firma fyzickej osoby.....	17
3.3.2. Firma právnickej osoby.....	19
3.4.Vznik obchodnej firmy.....	20
3.5.Zásady firemného práva.....	21
3.5.1.Firemná povinnosť	21
3.5.2.Zásada nezameniteľnosti (výlučnosti).....	24
3.5.3.Zásada pravdivosti a jasnosti.....	26
3.5.4.Zásada jednotnosti.....	28
3.5.5.Ďalšie zásady.....	29
3.6.Prieskum splnenia podmienok zápisu obchodnej firmy do obchodného registra.....	30
3.7.„Stará firma“.....	31
3.7.1.Prevod obchodnej firmy.....	32
3.7.2.Prechod obchodnej firmy.....	33
3.7.3.Meno bývalého spoločníka alebo člena vo firme právnickej osoby	34
4.Ochrana obchodnej firmy.....	36
4.1. Ochrana v rámci firemného práva.....	37
4.1.1. Zdržovací nárok	39
4.1.2. Odstraňovací nárok.....	40

4.1.3. Ostatné nároky podľa § 12 ObchZ	41
4.2. Ochrana v rámci práva nekalej súťaže.....	42
4.2.1. Klamlivé označovanie tovaru a služieb.....	44
4.2.2. Vyvolanie nebezpečenstva zámeny.....	45
4.2.3. Parazitovanie na povesti.....	47
4.2.4. Zľahčovanie.....	48
4.2.5. Prostriedky ochrany na nekalosúťažnej úrovni.....	49
4.3. Verejnoprávna ochrana.....	51
4.4. Ochrana obchodnej firmy ako ochrannej známky.....	53
4.5. Ochrana podľa občanského zákoníku.....	56
4.6. Predbežné opatrenie.....	57
5.Úprava obchodnej firmy na medzinárodnej úrovni.....	59
6.Slovenská úprava obchodnej firmy.....	60
7.Navrhovaná právna úprava.....	63
Záver.....	67
Zoznam použitých skratiek.....	69
Zoznam použitej literatúry.....	70
Zoznam zahraničnej literatúry.....	72
Zoznam použitých právnych predpisov.....	72
Zoznam judikatúry.....	73
Internetové zdroje.....	75
Resumé.....	76

Úvod

Obchodná firma ako označenie podnikateľa je inštitútom, ktorý má značný význam nielen v hospodárskom, ale aj každodennom živote. Neslúži totiž len k identifikácii podnikateľa zo strany ostatných podnikateľov ako potenciálnych obchodných partnerov, ale taktiež k jeho odlišeniu zo strany spotrebiteľov ako možných odberateľov jeho produkcie. Obchodná firma sa tak stáva nositeľom informácií o kvalite výrobkov či služieb podnikateľa, ale aj o charaktere podnikateľa samotného, napr. o tom, či včas plní svoje záväzky, akú rozsiahlu má klientelu a pod.

Čím dlhšie pritom podnikateľ svoju firmu používa, tým výraznejšie sa táto základná identifikačno – informačná funkcia prejavuje a môže viesť až k tomu, že obchodná firma sa pre zákazníkov i obchodných partnerov stane stelesnením a zárukou kvality a dôveryhodnosti. Takáto reputácia obchodnej firmy sa následne prejaví aj v hodnote podniku ňou označeného a celkovo zlepšuje postavenie jej majiteľa na trhu.

Z uvedených dôvodov považujem úpravu obchodnej firmy za jeden zo zásadných stavebných kameňov obchodného práva a úpravu jej ochrany zvlášť, nakoľko ako predmet priemyselného vlastníctva je obchodná firma pomerne „zraniteľným“ inštitútom v tom zmysle, že existuje pomerne široký priestor pre jej zneužitie a neoprávnené čerpanie prospechu, ktorý svojmu majiteľovi prináša. Matéria týkajúca sa obchodnej firmy je však značne rozsiahla a nie je v rozsahových možnostiach diplomovej práce obsiahnuť ju celú v náležitej kvalite a detailnosti. Preto by som sa so súhlasom vedúcej mojej diplomovej práce v tejto práci chcela venovať bližšie predovšetkým jednotlivým rovinám ochrany obchodnej firmy.

Predkladaná diplomová práca je rozdelená na sedem kapitol. Jej cieľom je poskytnúť náhľad do problematiky obchodnej firmy so zvláštnym zameraním na

ochranu proti neoprávneným zásahom do práv k obchodnej firme. Z týchto dôvodov som v úvode práce venovala pozornosť všeobecným údajom o pojme a význame obchodnej firmy, druhá kapitola potom obsahuje zhrnutie histórie tohto inštitútu na území Českej republiky so zvláštnym dôrazom na prvorepublikovú úpravu. Nasleduje popis súčasnej úpravy s vyzdvihnutím niektorých (obzvlášť výkladových) problémov a rozbor rôznych možností ochrany obchodnej firmy. Záverom sa pokúsim o stručný pohľad do medzinárodnej úpravy obchodnej firmy, ako aj jej úpravy v Slovenskej republike a zhrnutie navrhovanej českej právnej úpravy.

1. Pojem a význam obchodnej firmy

Pojem obchodná firma pochádza z latinského „firmare“, teda potvrdzovať, upevňovať, k čomu v rímskom práve pri uzatváraní zmlúv dochádzalo podpisom. V súčasnosti zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v znení neskorších predpisov (ďalej ObchZ) v § 8 odst. 1 vymedzuje obchodnú firmu ako názov, pod ktorým je podnikateľ zapísaný do obchodného registra. Tento pojem bol do obchodného zákoníku opätovne zavedený novelou č. 370/2000 Sb., účinnou od 1.1.2001, ktorá znamenala opustenie pôvodného výrazu „obchodné meno“, z ktorého vychádzala právna úprava od roku 1991, a jeho nahradenie názvom používaným v prvorepublikovom česko-slovenskom práve, ale známym aj v Nemecku, Rakúsku, Rusku, Poľsku¹.

Význam úpravy tohoto inštitútu v obchodníom zákoníku spočíva najmä v možnosti identifikovať určitú osobu ako prevádzkovateľa určitého podniku pri jednaní v rámci prevádzky tohoto podniku. Táto identifikácia hrá kľúčovú úlohu nielen pri zaisťovaní ochrany podnikateľských subjektov, ale aj spotrebiteľov, odberateľov a takisto ochrany verejného záujmu na nerušenom priebehu výmeny v tržnej ekonomike. Aj z tohto dôvodu je úprava obchodnej firmy obsiahnutá tak v súkromnoprávných, ako aj verejnoprávných predpisoch.

V neposlednom rade plní obchodná firma aj garančnú funkciu, čím sa pre spotrebiteľov a odberateľov stáva nositeľom informácií o akosti ňou označeného tovaru a služieb, a tým aj o vlastnostiach výrobcu samotného, rovnako ako funkciu propagačnú vo vzťahu k výrobkom a službám podnikateľa. Účelom právnej úpravy obchodnej firmy je tak aj ochrana výsledkov podnikateľskej činnosti podnikateľa, ako aj jeho majetkových i nemajetkových záujmov s nimi spätých.

¹ Raban, P.: Obchodní zákoník, 5. doplněné vydání, Eurounion Praha, s.r.o., Praha 2007, s. 37.

Firma tiež býva často spájaná s výrazom „goodwill“ (achalandage), teda dobrou povest'ou podniku, predstavujúcou nehmotné a samostatne nevyčísľiteľné hodnoty spojené s určitým podnikateľským subjektom. Pod tento pojem je možné podradiť tak obľúbenosť podniku a jeho výrobkov, ako aj podnikové kontakty či klientelu. Goodwill samotný nie je predmetom v právnom slova zmysle, nie je preto možné ho chrániť ako nehmotný statok. Neoprávnené zásahy do dobrej povesti podnikateľa je však možné postihnúť prostriedkami práva nekalej súťaže, príp. ako zásahy do tzv. morálnych práv právnických osôb².

Obchodná firma je zložkou podniku v zmysle § 5 ObchZ a predstavuje nehmotný statok. V rámci práv k nehmotným statkom je právo k obchodnej firme možné systematicky zaradiť medzi priemyselné práva, konkrétne medzi práva na označenie. I keď presné vymedzenie obsahu tohto práva v obchodníku chýba, je možné ho vyvodiť z ochrannej či tzv. „zápovednej“³ funkcie obchodnej firmy. Prakticky je možné naň hľadieť ako na výlučné právo podnikateľa svoju obchodnú firmu používať a nakladať s ňou, a to vrátane práva túto obchodnú firmu previesť (pozitívna zložka), ako aj práva vzoprieť sa jej neoprávnenému užívateľovi (negatívna zložka). Časové vymedzenie trvania tohto práva v obchodníku rovnako chýba, logicky sa však má za to, že toto právo trvá, kým sú splnené predpoklady pre jeho existenciu, teda kým existuje podnikateľ ako subjekt práva.

2. Historický vývoj úpravy obchodnej firmy v Českej republike

2.1. Úprava firmy podľa obecného zákoníku obchodného

² Růžička, M. in Knap, K., Opltová, M., Kříž, J., Růžička, M.: Práva k nehmotným statkům, 1. vydání, Codex, nakladatelství Hugo Grotia, a.s., Praha 1994, s. 187.

³ Růžička, M. in Knap, K., Opltová, M., Kříž, J., Růžička, M.: Práva k nehmotným statkům, 1. vydání, Codex, nakladatelství Hugo Grotia, a.s., Praha 1994, s. 185.

Prvým predpisom platným na území dnešnej Českej republiky a obsahujúcim úpravu inštitútu podobného dnešnej obchodnej firme bol obecný zákoník obchodní č. 1/1863 ř.z. (ďalej OZO), ktorý na území českej republiky platil až do prijatia zák. č. 141/1950 Sb., Občanského zákoníku. V tejto dobe sa rozlišovalo medzi firemným právom objektívnym ako súhrnom právnych predpisov upravujúcich obchodnú firmu a firemným právom subjektívnym ako výlučným oprávnením majiteľa obchodnej firmy túto firmu užívať.

Obchodnou firmou sa podľa čl. 15 OZO rozumelo meno, pod ktorým obchodník v obchode prevádzkuje svoje obchody a ktorým podpisuje. Z tohto vymedzenia je možné odpozorovať vtedajšie chápanie firmy ako označenie obchodníka (v protiklade k označeniu jeho podniku) používané ním pri jeho obchodnej činnosti, čo vylučovalo použitie obchodnej firmy kupca jednotlivca pri občianskoprávných a iných neobchodných úkonoch. Pre obchodné spoločnosti a družstvá bola obchodná firma, naopak, menom jediným.

Ustanovenia obecného zákoníku obchodního sa vzťahovali len na určitú skupinu subjektov vymedzenú na základe výšky zárobkovej dane, ktorú boli títo obchodníci povinní odvádzať. Pod túto úpravu tak nespádali napr. podomoví obchodníci a ostatní, ktorí neplatili zárobkovú daň aspoň v určitej minimálnej výške. Zaujímavosťou je výnimka z tohto pravidla, ktorá sa vzťahovala na tureckých obchodníkov disponujúcich príslušným oprávnením a zapísaných vo firemnom registri. Okrem výšky daňovej povinnosti určoval obecný zákoník obchodní subjekty oprávnené používať obchodnú firmu aj prostredníctvom ich protokolačnej povinnosti⁴.

Firemná povinnosť bola stanovená bez výnimky pre všetkých kupcov jednotlivcov aj obchodné spoločnosti s tým však, že sa vyčleňovala firma obchodná ako

⁴ Švamberg, G.: Právo firemní, nákladem vlastním, tiskem Unie, Praha 1917, s. 19.

firma obchodníkov podliehajúcich protokolácii. Túto firmu bolo možné tvoriť ako osobnú, vecnú alebo zmiešanú, teda s vylúčením fantazijných obchodných firiem. U kupcov jednotlivcov a spoločností s neobmedzeným ručením aspoň jedného zo spoločníkov sa vyžadovala povinne osobná firma, postačovalo však (povinne) uvedenie priezviska (čl. 16 odst. 1 OZO) kupca jednotlivca, verejného obchodného spoločníka alebo komplementára. Krstné meno sa uvádzalo len ako dodatok, stačili pritom aj iniciálky. Naproti tomu spoločnosti s kapitálovou účasťou spoločníkov mali povinne firmu vecnú, odvodenú z predmetu činnosti spoločnosti. Spoločnosť s ručením obmedzeným potom mohla mať tak osobnú, ako aj vecnú firmu, v každom prípade však musela obsahovať dodatok „spoločnosť s r.o.“⁵. Iba v prípade akciových spoločností sa pripúšťala určitá výnimka, keď čl. 18 OZO umožňoval vytvoriť ich firmu ako fantazijnú

Doplnené potom mohli byť tieto povinné kmene osobnými alebo vecnými dodatkami. Celá úprava stála na kombinácii princípu pravdivosti obchodnej firmy s firmou starou, pričom nástupnícky dodatok bol napr. pri prevode alebo prechode firmy fakultatívny. Dôraz sa kládol zvlášť na schopnosť firmy odlíšiť svojho nositeľa ako kupca jednotlivca alebo obchodnú spoločnosť. Z tohto dôvodu obsahovala úprava povinnosť uvádzať k obchodnej firme firemné dodatky označujúce právnu formu. Dodatky teda obecný zákoník obchodní rozoznával rovnako, ako je tomu dnes, obligatórne (napr. právna forma pri spoločnosti s ručením obmedzeným) a dobrovoľné, ktoré sa však mohli stať povinnými v dôsledku zameniteľnosti firiem.

Pokiaľ ide o vznik firmy, vyznával obecný zákoník obchodní diferencovaný prístup pre jednotlivé druhy spoločností, na základe čoho ich delil na 2 skupiny: a.s., akciové komandity, s.r.o. a družstvá na strane jednej (u ktorých bol vznik firmy viazaný na tzv. „protokoláciu“, teda zápis do obchodného registra) a kupcov jednotlivcov, v.o.s., k.s., spolky a ďalšie subjekty na strane druhej (tieto subjekty museli spĺňať 3 podmienky: museli podliehať protokolácii, užívať určité meno, ktoré muselo byť vytvorené v súlade so zákonom). Zápis subjektov patriacich do prvej skupiny mal

⁵ Tamtiež, s. 27.

konštitutívnu povahu, pre subjekty z druhej skupiny mal význam len deklaratórny. So vznikom firmy následne súvisel aj vznik tzv. pozitívneho firemného práva, teda výlučného práva firmu užívať.

Používanie firmy zahŕňalo podľa čl 15 OZO úkony pri prevádzkovaní podniku a podpisovanie. Obmedzené bolo len v prípade kupcov jednotlivcov, nakoľko títo okrem obchodnej firmy mali aj svoje občianske meno, v dôsledku čoho mohli obchodnú firmu užívať výlučne pri obchodnoprávných úkonoch. Za používanie firmy sa v zmysle obecného obchodného zákoníku považovalo aj používanie označení na štítoch, v inzerátoch, novinách a pod. Dôraz sa okrem znenia kládol aj na konkrétnu podobu vlastnoručného prepisu obchodnej firmy podnikateľom, a to až do tej miery, že súčasťou obchodnej dokumentácie zasielanej budúcim obchodným partnerom bol spravidla aj vzor podpisu podnikateľa s vlastnoručne vypísanou obchodnou firmou, ako aj zodpovedajúcimi podpismi jeho zástupcov a splnomocnencov a tieto podpisy sa v úradne overenej forme zakladali aj do registrových spisov⁶.

Prevod obchodnej firmy mohol byť uskutočnený len so súhlasom majiteľa obchodnej firmy, príp. jeho dedičov (nakoľko sem okrem zmluvného prevodu boli zaradené aj prípady zdedenia obchodnej živnosti). Zároveň sa vychádzalo z princípu viazaného prevodu, teda prevod firmy bez súčasného prevodu obchodnej živnosti (čl. 23 OZO). Obdobne ako dnes bol upravený aj prípad vystúpenia spoločníka, ktorého meno bolo súčasťou obchodnej firmy, a to tak, že k ďalšiemu používaniu jeho mena vo firme bolo treba jeho výslovného súhlasu.

Zo zásad firemného práva obsahovala vtedajšia úprava zásadu firemnej povinnosti (viď vyššie), pravdivosti a primeranosti firmy, jasnosti, jednotnosti, nedeliteľnosti, výlučnosti, rozoznateľnosti a zásadu verejnosti firmy. Oproti dnešnej úprave sa tiež pripúšťalo, aby jeden kupec jednotlivec majúci viac oddelene vedených

⁶Tamtiež, s. 38.

podnikov pre každý z nich používal inú obchodnú firmu a princíp výlučnosti bol územne obmedzený na územie jednej obce.

Ochrana obchodnej firmy sa rozpadala do dvoch systémov – na ochranu v záujme verejného poriadku a ochranu v záujme súkromnom⁷. Prvý druh ochrany vykonávali z úradnej povinnosti obchodné sudy, a to predovšetkým voči majiteľovi firmy, ktorý používal svoju firmu v rozpore so zákonom (čl. 26 OZO). Naopak, majiteľ firmy, ktorého práva k nej boli porušené, sa mohol domáhať zdržania sa závadného jednaní a náhrady škody, ako aj verejného vyhlásenia rozsudku. Podmienkou však bolo doslovné použitie obchodnej firmy oprávneného⁸.

Pokiaľ ide o zánik obchodnej firmy, jediným dôvodom bolo výslovné vzdanie sa prevádzkovania závodu obchodníkom bez súčasného prevedenia firmy na inú osobu, nakoľko firma sa považovala za to, čo „robí obchodníka obchodníkom“⁹.

2.2. Úprava v Občanském zákoníku z roku 1950

Občanský zákoník č. 141/1950 Sb. nadobudol účinnosť 1.1.1951 a zlúčil súkromnoprávnu úpravu na území republiky do jednej kodifikácie. Úpravu obchodného mena však z politicko – ideologických dôvodov neobsahoval. Jedinými súvisiacimi ustanoveniami boli § 18 až 21, upravujúce právnické osoby a § 22 obsahujúci úpravu ochrany mena.

⁷ Tamtiež, s. 82 a n.

⁸ Rozhodnutie Najvyššieho súdu Rv I 1711/28.

⁹ Švamberg, G.: Právo firemní, nákladem vlastním, tiskem Unie, Praha 1917, s. 53.

V súvislosti s tým bola daná len povinnosť právnických osôb mať vlastný názov. Zmieňovaný § 22 potom stanovil možnosť domáhať sa ochrany proti neoprávnenému užívaniu mena, priezviska, názvu, ale aj krycieho mena.

2.3. Úprava v Hospodárskom zákoníku z roku 1964

Zákon č. 109/1964 Sb., Hospodársky zákoník nepredstavoval oproti predchádzajúcej úprave posun, nakoľko stále absentovala úprava obchodnej firmy. Za úpravu aspoň zľahka súvisiacu s obchodnou firmou je možné považovať ustanovenie § 17, ktoré stanovilo, že socialistické organizácie v hospodárskych vzťahoch vystupujú svojím menom, a ďalej úprava názvu štátnych hospodárskych organizácií ako náležitosti zriaďovacej listiny v § 43, ktorý zároveň obsahoval zásadu nezameniteľnosti tohto názvu a jeho povinný obsah vyjadrujúci konkrétnu formu takejto organizácie.

Absolútny nedostatok úpravy obchodnej firmy odstránila až novela Hospodárskeho zákoníku č. 103/1990 Sb., ktorá zaviedla pojem obchodné meno (firma) ako názov, pod ktorým organizácie prevádzkujú svoju podnikateľskú činnosť a venovala sa tiež ochrane takéhoto názvu a úprave starej firmy.

2.4. Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb.

Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb. pôvodne namiesto pojmu „obchodná firma“ vychádzal z výrazu „obchodné meno“ a vymedzoval ho ako názov, pod ktorým podnikateľ činí právne úkony pri jeho podnikateľskej činnosti. Aplikácia tejto úpravy nebola teda žiadnym spôsobom podmienená existenciou zápisu v obchodnom registri a príliš širokým dosahom strácala reálny význam, predovšetkým s ohľadom na princíp výlučnosti, ktorý v tak rozsiahlom pojatí prakticky nemohol byť dodržiavaný¹⁰, čo následne viedlo aj k zásadnej novelizácii tohto inštitútu.

¹⁰ Raban, P.: Obchodní zákoník, 5. doplněné vydání, Eurounion Praha, s.r.o., Praha 2007, s. 37.

Táto úprava sa od dnešnej podoby obchodného zákoníku (najmä v znení novely č. 370/2000 Sb. účinnej od 1.1.2001) líšila v niekoľkých ďalších aspektoch. Predne šlo o rozdelenie právnických osôb na tri skupiny podľa toho, či sa zapisovali alebo nezapisovali do obchodného registra a následné stanovenie toho, čo je ich obchodným menom. Tak pre právnické osoby zapisované do obchodného registra (teda obchodné spoločnosti a družstvá, ako aj právnické osoby zapisované podľa zvláštneho predpisu) bol obchodným menom ich názov, pod ktorým boli zapísané, u ostatných právnických osôb to bol názov, pod ktorým boli zriadené. Okrem toho boli pre fyzické osoby v zákone výslovne stanovené len dva druhy dodatkov, a to osobné a vecné.

Chýbalo ďalej zakotvenie zásady zákazu klamlivosti obchodnej firmy a k odlíšeniu dvoch právnických osôb nepodnikajúcich v tom istom alebo zameniteľných oboroch postačovalo uvedenie odlišného sídla. Naproti tomu pri prevode či prechode obchodnej firmy bolo nutné k nástupníckému dodatku uviesť povinne aj meno nástupcu a pri smrti spoločníka alebo člena obchodnej spoločnosti sa k ďalšiemu používaniu mena zosnulého v obchodnej firme vyžadoval len súhlas dediča. Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb. tiež neobsahoval ustanovenie o možnosti požadovať bezdôvodné obohatenie z titulu porušenia práv k obchodnému menu.

2.5. *Súčasné trendy v oblasti úpravy obchodnej firmy*

V súčasnosti je možné sa v kontinentálnom práve stretnúť s dvoma prístupmi k inštitútu obchodného mena. Prvý z nich, vyznávaný napr. francúzskym právom, vychádza z neformálneho pojatia tohto inštitútu, chápe obchodné meno ako názov, pod ktorým obchodník vyvíja svoju obchodnú činnosť a žiadnym spôsobom tak jeho vznik nepodmieňuje protokoláciou. Z tohto neformálneho prístupu vychádza aj skutočnosť, že v právnych poriadkoch využívajúcich tento druh úpravy nebýva výslovne stanovená firemná povinnosť, nepoužívaním obchodného mena však zaniká nárok na jeho

ochranu. Ide teda o rovnakú úpravu, akú obsahoval český (resp. československý) obchodní zákoník od roku 1991 až do účinnosti novely č. 370/2000).

Na druhej strane stojí prístup, ktorý zvolili aj tvorcovia moderného českého obchodného práva, keď znovu zaviedli povinnosť mať obchodnú firmu (ako akúsi „podmnožinu“ inštitútu obchodného mena) zapísanú a používať ju, a to v podobe, v akej bola zapísaná. Tým došlo k posilneniu verejnoprávných prvkov v úprave tohto inštitútu, nakoľko tým do procesu samotného vzniku obchodnej firmy vstupujú registrové súdy ako štátne orgány, ktoré rozhodujú o tom, či firma spĺňa predpoklady zápisu a následne tento zápis vykonávajú (príp. odmietnu).

3. Aktuálna úprava obchodnej firmy

Súčasná úprava obchodnej firmy je obsiahnutá v ustanoveniach § 8-12 ObchZ, ktoré sú systematicky zaradené v prvej časti obchodného zákoníku s názvom Obecná ustanovení, hlavne prvej (Základní ustanovení) a diele treťom nazvanom Obchodní firma. Do pôvodnej úpravy v zák. č. 513/1991 Sb. najzásadnejšie zasiahla už zmieňovaná novela realizovaná zákonom č. 370/2000 Sb. s účinnosťou od 1.1.2001.

Z ustanovenia § 8 odst. 1 aktuálneho znenia obchodného zákoníku vyplýva, že inštitút obchodnej firmy, ako ho chápe dnes platná právna úprava, je vymedzený užšie, než tomu bolo pred novelizáciou, nakoľko je viazaný na zápis podnikateľa (teda fyzickej aj právnickej osoby) do obchodného registra.

U nezapísaných podnikateľských subjektov je situácia odlišná - právnické osoby nezapísané v obchodnom registri sú podľa ust. § 8 odst. 2 ObchZ povinné činiť právne úkony pod svojím názvom a nezapísané fyzické osoby pod svojím menom

a priezviskom. V dôsledku toho sa na tieto subjekty nevzťahuje ochrana poskytovaná v ustanoveniach § 8-12 ObchZ podnikateľom zapísaným v obchodnom registri (viď nižšie), vzťahujú sa však na ne ustanovenia obchodného zákoníka o nekalej súťaži (§ 44 a nasl. ObchZ), ako aj § 11 a § 19b zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (ďalej OZ), ktoré upravujú ochranu mena fyzickej osoby a názvu právnickej osoby. Obdobne je tomu u združení bez právnej subjektivity upravených v § 10 odst. 2 ObchZ, ktorých členovia sú síce oprávnení podnikat' pod spoločným menom, toto však obchodní zákoník výslovne odmieta považovať za firmu, v dôsledku čoho prichádza do úvahy len ochrana právom nekalej súťaže.

7.1.1. Časti obchodnej firmy

Obchodná firma obvykle pozostáva z dvoch častí - tzv. kmeňa (corpus firmae) a dodatkov, pričom kmeň môže po obsahovej stránke poskytovať informáciu o osobe podnikateľa (Martin Kučera), predmete jeho podnikania (Videopožičovňa) či mať čisto fantazijný (Andromeda) alebo zmiešaný (Štěpán Novák-holič) charakter. Z tohto delenia potom následne vychádza aj klasifikácia obchodných firiem ako takých. Firemný kmeň môže okrem toho obsahovať napr. aj meno zakladateľa podniku alebo spoločnosti, v takom prípade hovoríme o tzv. patronyme. V určitých prípadoch zákon stanovuje aj povinnú podobu kmeňa obchodnej spoločnosti, pôjde napríklad o ust. § 3 zák. č. 21/1992 Sb. o bankách, ktoré zakotvuje, že slovo „banka“ alebo „spořitelna“ smú v obchodnej firme používať len právnické osoby, ktorým bola udelená licencia.

Dodatky môžu byť obligatórne alebo fakultatívne. O obligatórny dodatok sa jedná predovšetkým v prípade obchodných spoločností, ktoré musia mať dodatkom v príslušnej podobe (stanovenej obchodným zákoníkom v ustanoveniach o jednotlivých druhoch obchodných spoločností) vyjadrenú právnu formu spoločnosti. Tak firma verejnej obchodnej spoločnosti musí obsahovať označenie „veřejná obchodní společnost“, „veř. obch. spol.“ alebo „v.o.s.“, prípadne dodatok „a spol.“, ak je súčasťou firmy meno aspoň jedného spoločníka, napr. Flígr a spol. (§ 77 ObchZ).

Súčasťou firmy komanditnej spoločnosti musí byť povinne dodatok „komanditní společnost“ či jeho skratky „kom. spol.“, „k.s.“ (§ 95 ObchZ). V tejto súvislosti má veľký význam druhá veta tohto ustanovenia, ktorá stanoví povinnosť komanditistu ručiť za záväzky ako komplementár v prípade, že je jeho meno obsiahnuté v obchodnej firme komanditnej spoločnosti.

U spoločnosti s ručením obmedzením je potom obligatórnym dodatkom označenie „společnost s ručením omezeným“ alebo skratky „spol. s r.o.“, resp. „s.r.o.“ (§ 107 ObchZ) a u spoločnosti akciovej je ním „akciová společnost“, „akc. spol.“ alebo „a.s.“ (§ 154 odst. 2 ObchZ).

Obchodná firma družstva musí obsahovať označenie „družstvo“ (§ 221 odst. 3 ObchZ). Povinným je aj dodatok o príslušnosti k jednému koncernu u podnikateľov, ktorých firmy z tohto titulu obsahujú zhodné prvky, ako aj nástupnícky dodatok v prípade prevodu (prechodu) obchodnej firmy (viď nižšie).

V prípade fyzických osôb - podnikateľov sú dodatky v zásade fakultatívne, obligatórnu povahu nadobúdajú napr. následkom nedostatočnej identifikačnej spôsobilosti samotného mena podnikateľa, kedy by hrozila jeho zámena s iným podnikateľom. Pre tieto prípady stanoví obchodní zákoník pre fyzickú osobu, ktorá má rovnaké meno s iným podnikateľom pôsobiacim v tom istom mieste, povinnosť doplniť vo firme údaj o svojom mene dostatočne odlišujúcim dodatkom či povinnosť uvádzať nástupnícky dodatok (viď nižšie).

Dodatok môže byť, podobne ako obchodná firma samotná, osobný, vecný, fantazijný, prípadne sa môže jednať o dodatok o mieste podnikania. Osobný dodatok môže mať napríklad podobu Martin Kučera, mladší, patrí sem aj výraz „syn“ a niektorí

autori pod tento pojem podradujú aj akademické tituly či stavovské označenia¹¹. Vecný dodatok sa naproti tomu vzťahuje k predmetu podnikania a pôjde teda napr. o prípad obchodnej firmy v znení František Novák, holič. Pokiaľ ide o fantazijný dodatok, môže vyzerat' takto: Milan Frýdl, Tauris. Obchodná firma s uvedením všetkých možných dodatkov tak môže vyzerat' napríklad takto: Heliodor Brambas, mladší, tlmočník v Olomouci.

Okrem dodatkov môžu podnikatelia napr. pri propagácii svojich výrobkov používať aj rôzne iné označenia - tzv. notifikatória¹² (napr. na vývesných štítoch prevádzkarní či závodov, v inzerátoch a pod.), ktoré však nie sú súčasťou obchodnej firmy, v dôsledku čoho je možné ich chrániť len v rámci ustanovení o nekalej súťaži¹³, prípadne podľa zvláštnych zákonov, ak sa jedná o ochranné známky alebo označenia pôvodu¹⁴. Gustav Švamberg vyjadroval túto „dvojakosť“ používania označenia podnikateľa výrazmi „právnické užívanie firmy“ a „užívanie pri prevádzkovaní obchodu“¹⁵.

3.2. Druhy obchodnej firmy

Obchodnú firmu je možné z obsahového hľadiska vytvoriť ako osobnú, vecnú, fantazijnú a zmiešanú. Osobnú firmu používajú spravidla podnikatelia - fyzické osoby (napr. Martin Kučera), avšak môžu ju vytvárať aj osoby právnické, v takom prípade bude spravidla obsahovať meno a/alebo priezvisko jedného alebo viacerých zakladateľov, prípadne spoločníkov tejto právnickej osoby (Prácheňský a spol.). Najčastejšie budú tento druh firmy mať právnické osoby so silným osobným základom. Nepripustné však je, ak sa v obchodnej firme používa meno osoby, ktorá s podnikom nemá nič spoločné, nakoľko to – najmä pri zhodnosti mena tejto osoby s menom iného,

¹¹ Bartošíková, M.: K obchodnímu jménu podnikatelů – fyzických osob, *Obchodní právo*, 1994 č. 3, s. 3.

¹² Eliáš, K., Dvořák T. a kol.: *Obchodní zákoník – Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900*, 5. vydání, Linde Praha a.s., 2006, s. 68.

¹³ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník: Komentář*, 12. vyd., C.H.Beck Praha 2009, s. 21.

¹⁴ Pelikánová, I.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 3. vydání, Linde Praha a.s., 2003, s. 105.

¹⁵ Švamberg, G.: *Právo firemní*, Praha, 1917, s. 36.

známeho podnikateľa – vyvoláva dojem o prepojení týchto podnikov a môže tak vyústiť do nekalej súťaže, konkrétne napr. parazitovania na povesti podľa § 48 ObchZ.

Vecná firma sa odvodzuje z predmetu podnikania či jeho činnosti (napr. Donášková služba, s.r.o.), fantazijná má podobu určitého abstraktného výrazu, ktorý nemá priamy vzťah k podnikateľovi ani jeho podnikaniu (Trilobitt, a.s.). Zmiešanú firmu je možné vytvoriť ako kombináciu osobnej a vecnej obchodnej firmy, a bude teda obsahovať tak osobné, ako aj vecné elementy. Príkladom kombinácie všetkých možných druhov firmy potom bude napríklad Alois Novotný, Progress - reklamná agentúra.

3.3. Tvorba obchodnej firmy

Pri tvorbe tzv. novej firmy (teda obchodnej firmy novozaloženého podnikateľa alebo pri jej zmene) platia pre fyzické a právnické osoby rôzne pravidlá, ktoré odrážajú špecifiká vyplývajúce z odlišného charakteru človeka ako prirodzenej, fyzickej osoby a právnickej osoby ako osoby umelo vytvorenej:

3.3.1. Firma fyzickej osoby

Ako už bolo uvedené vyššie, firmu budú mať len fyzické osoby zapísané do obchodného registra. V súčasnosti sa jedná o dve skupiny fyzických osôb – prvú tvoria osoby, ktorých výnosy alebo príjmy znížené o daň z pridanej hodnoty presiahli za dve po sebe idúce účtovné obdobia priemerne 120 miliónov Kč a ktoré sa podľa § 34 odst. 2 ObchZ zapisujú obligatórne. Druhou skupinou sú potom osoby zapisované na vlastnú žiadosť podľa § 34 odst. 1 písm. c) ObchZ fakultatívne, ktoré musia byť podnikateľmi s bydliskom v Českej republike, prípadne sa musí jednať o osoby podľa § 21 odst. 5 ObchZ podnikajúce na území Českej republiky.

V poslednom menovanom prípade ide o štyri kategórie fyzických osôb určené podľa štátnej príslušnosti a určitého „pobytového statusu“ v rámci Európskej únie a ďalších hospodárskych či politických zoskupení nasledujúcim spôsobom: štátni príslušníci členského štátu Európskej únie, iného štátu tvoriaceho Európsky hospodársky priestor alebo Švajčiarskej konfederácie; rodinní príslušníci uvedených osôb s právom pobytu v Českej republike; štátni príslušníci tretieho štátu s priznaným právnym postavením dlhodobo pobývajúceho rezidenta v členskom štáte Európskej únie a nakoniec rodinní príslušníci takýchto dlhodobo pobývajúcich rezidentov, ktorí majú v Českej republike povolenie k dlhodobému pobytu.

Obchodnou firmou fyzickej osoby - podnikateľa bude podľa § 9 odst. 1 ObchZ vždy jej meno a priezvisko tak, ako je uvedené v matrike, nie je možné používať skrátené tvary, pseudonymy či zdrobneniny. Pre túto skupinu podnikateľov je teda stanovená povinná osobná firma. Významný praktický dopad má toto ustanovenie v súvislosti so zmenou mena ženy- podnikateľky v prípade sobáša, keďže v dôsledku citovanej úpravy by ako fyzická osoba bola teoreticky povinná svoju obchodnú firmu zmeniť tak, aby zodpovedala jej novonadobudnutému priezvisku.

Stanovením tejto povinnosti na bezvýnimočnom základe by sa zaistil súlad obchodnej firmy podnikateľa so zásadou pravdivosti firmy, ktorej je pozornosť venovaná nižšie. Táto povinnosť sa však sama o sebe javí ako relatívne tvrdá, nakoľko v dôsledku zmeny mena (ktorá je napríklad v prípade sobáša pravidlom) by bol podnikateľ- fyzická osoba nútený načisto sa zriecť svojej doterajšej obchodnej firmy ako nositeľa podnikového „goodwill“ a prostriedku identifikácie podniku v očiach klientely. Obchodní zákoník preto obsahuje aj ustanovenie zmierňujúce dopady tejto úpravy, keď v ustanovení § 11 odst. 2 umožňuje podnikateľovi, ktorý je fyzickou osobou, ponechať si v obchodnej firme svoje doterajšie meno, ktoré však musí doplniť o dodatok obsahujúci meno nové (ide teda o jeden z príkladov obligatórneho dodatku a jeho možnou podobou je Terézia Chudobová, vydatá Terézia Brzobohatá).

Meno a priezvisko ako kmeň obchodnej firmy fyzickej osoby – podnikateľa môžu byť pritom doplnené dodatkom, jedná sa teda o dodatky fakultatívne. Zo znenia zhora citovaného ustanovenia § 9 ObchZ vyplýva, že doplňujúce a upresňujúce firemné dodatky sa majú vzťahovať predovšetkým k osobe podnikateľa (starší, mladší, syn,...), prípadne k predmetu jeho podnikania (kaderník, tlmočník,...). Vylúčené však nie sú ani dodatky fantazijné (napr. XXTrans). Povinným sa dodatok stane až v situácii predvídanej v § 10 odst. 1 ObchZ, keď fyzická osoba bude mať rovnaké meno s iným podnikateľom pôsobiacim v tom istom mieste. Za týchto okolností bude povinná doplniť svoju obchodnú firmu o dostatočne odlišujúci dodatok.

3.3.2. Firma právnickej osoby

Firmou obchodnej spoločnosti alebo družstva a ďalších právnických osôb vznikajúcich zápisom do obchodného registra bude podľa ustanovenia § 9 odst. 2 ObchZ názov, pod ktorým sú zapísané do obchodného registra. Existujú pritom dve skupiny právnických osôb, ktoré sa zapisujú do obchodného registra. Prvú tvoria právnické osoby vznikajúce zápisom do obchodného registra, u ktorých sa uplatňuje princíp voľnosti novej (zapisovanej) firmy a ktoré tak majú možnosť si na rozdiel od fyzických osôb zvoliť akúkoľvek firmu.

Druhou skupinou potom budú právnické osoby, ktorým povinnosť zápisu do obchodného registra plynie zo zvláštneho právneho predpisu (napr. zák. č. 77/1997 Sb. o štátnom podniku, zák. č. 21/1992 Sb. o bankách), a ktoré vznikli pred týmto zápisom; ich zápis do obchodného registra teda má len deklaratórny charakter. Tieto osoby povinne používajú ako obchodnú firmu názov, ktorý mali už pred zápisom a uplatní sa tak u nich princíp firemnej prísnosti, v dôsledku čoho nemôžu pôvodne používaný názov zmeniť¹⁶. U obchodných spoločností musí byť tento názov sprevádzaný

¹⁶ Pelikánová, I.: Komentár k obchodnímu zákoníku, 3. vydání, Linde Praha a.s., 2003, s. 134.

povinným dodatkom o právnej forme obchodnej spoločnosti (napr. v.o.s., spol s r.o., a.s., k.s.), ďalším povinným označením je potom dovetok „v likvidácii“, ktorý je spoločnosť podľa § 70 odst. 2 ObchZ povinná používať spolu so svojou obchodnou firmou po dobu likvidácie.

Špeciálne pravidlo pre tvorbu obchodnej firmy obsahuje obchodní zákoník po novele účinnej od 1.1.2001, pokiaľ ide o podnikateľov patriacich k jednému koncernu (§11 odst. 6 ObchZ). Obchodné firmy takýchto podnikateľov môžu obsahovať zhodné prvky bez toho, aby to bolo kvalifikované ako porušenie zásady nezameniteľnosti obchodnej firmy. Citované ustanovenie však samo túto možnosť obmedzuje, a to podmienkou, že takéto firmy musia zároveň obsahovať dodatok o príslušnosti ku koncernu, ktorý môže byť uvedený pred alebo za kmeňom firmy.

3.4. Vznik obchodnej firmy

Pokiaľ ide o moment vzniku obchodnej firmy, je táto jednou z povinne uvádzaných údajov o zapisovanom podnikateľovi a vzniká samotným vykonaním zápisu do obchodného registra v zmysle § 35, resp. § 36 ObchZ, jedná sa teda o zápis konštitutívny.

V tomto svetle sa však javí problematickým ustanovenie § 64 ObchZ, ktoré upravuje jednanie menom spoločnosti pred jej vznikom. Keďže obchodná spoločnosť podľa ustanovenia § 62 odst. 1 ObchZ vzniká dňom, ku ktorému bola zapísaná do obchodného registra (pred týmto dňom teda právne nejestvuje), bolo by z dikcie § 36 ObchZ nutné vyvodit', že pred zápisom spoločnosti do obchodného registra neexistuje ani žiadna obchodná firma, a preto nie je možné ju použiť pre právne úkony zakladateľov spoločnosti v období od jej založenia do jej zápisu.

Nakoľko však § 64 ObchZ výslovne hovorí o jednaní *menom spoločnosti*, je z praktických dôvodov nutné na toto „meno“ (tzn. budúcu obchodnú firmu zakladanej spoločnosti) nazerať ako na obchodnú firmu už v tomto období. Len takýto prístup je totiž schopný zaistiť možnosť jednoznačne priradiť právne úkony učené menom založenej, ale ešte nezapísanej spoločnosti k spoločnosti následne zapísanej, čo je dôležité najmä z hľadiska uplatňovania prípadných nárokov voči tejto spoločnosti (ako aj voči jednotlivým jednajúcim osobám v prípade, že nedôjde k schváleniu právnych úkonov vykonaných menom spoločnosti pred jej zápisom do obchodného registra k tomu príslušnými orgánmi spoločnosti podľa § 64 odst. 1 ObchZ).

3.5. Zásady firemného práva

Vznik, rovnako ako používanie obchodnej firmy, je zo strany podnikateľa podmienený dodržaním systému vzájomne previazaných a ovplyvňujúcich sa zásad.

3.5.1. Firemná povinnosť

Obchodní zákoník v § 8 odst. 1 stanovuje, že podnikateľ je povinný činiť právne úkony pod svojou firmou. Z tohto ustanovenia vyplýva, že každý podnikateľ zapísaný do obchodného registra musí pri právnych úkonoch uvádzať práve ten názov, pod ktorým bol do registra zapísaný (teda musí firmu užívať), a naopak, nesmie pri nich používať iné názvy či označenia, čím sa obchodná firma stáva významným individualizačným znakom podnikateľa.

Za prípustné sa považuje aj použitie veľkých písmen, hoci je firma zapísaná iba s prvým veľkým písmenom, a naopak, prípadne použitie firmy v určitej grafickej úprave, nakoľko tu ide o povinnosť používať firmu v jej zapísanom znení¹⁷. Firmu však

¹⁷ Tomsa, M.: Ke správnému užívaniu obchodného jména obchodních společností, Obchodní právo, 1997 č. 4, s. 18.

musí podnikateľ používať v plnom zapísanom znení, a to aj v prípade, že by mal časť jej znenia napr. zapísanú ako ochrannú známku¹⁸, pričom firma zase musí byť zapísaná v súlade s jej znením obsiahnutým v zakladateľskom dokumente a návrhu na zápis.

Sporným je v tejto súvislosti záver zastávaný časťou judikatúry reprezentovanou napr. rozhodovacou praxou Vrchného súdu v Prahe, ale aj odbornej verejnosti¹⁹, podľa ktorého nie je prípustné, aby fyzická osoba - podnikateľ žalovala pod svojou obchodnou firmou či aby bola v rozhodnutí obchodnej firme uložená povinnosť²⁰, nakoľko by to malo za následok nulitu daného právneho aktu z dôvodu absolútneho omylu v osobe adresáta. Tieto názory vychádzajú z toho, že obchodná firma nie je totožná s fyzickou osobou, ktorá pod ňou vystupuje²¹, a že preto nie je spôsobilá byť nositeľom práv a povinností ani činiť právne úkony.

Je možné sa s týmto pohľadom stotožniť do tej miery, že obchodná firma nie je so subjektom podnikateľa identická, nakoľko ide len o názov tohto subjektu. Z tejto skutočnosti však nie je namieste vyvodit' horeuvedený záver, pretože ak je možné pod obchodnou firmou podnikateľa uskutočňovať jeho právne úkony, musí byť logicky dostatočným prostriedkom jeho identifikácie pri takýchto úkonoch.

Túto tézu potvrdil aj Ústavný súd Českej republiky, keď uviedol, že podnikatelia ako fyzické osoby vystupujú v pomere k tretím stranám pod obchodným menom (teda firmou v zmysle súčasnej úpravy), ktorým je vždy ich meno a priezvisko²². Nie je preto dôvod upierať mu schopnosť jednoznačne určiť fyzickú

¹⁸ Knap, K. in Stuna, S. a kol.: Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podniaktelskou praxi, Trizonia, Praha 1992, s. 27.

¹⁹ Kočí, P.: Co je to obchodní firma?, Daně a právo 2003 č. 11, ASPI Publishing s.r.o., Černý, M.: Obchodní firma, 2006.

²⁰ Uznesenie Vrchného súdu v Prahe sp.zn. 6 A 96/93 zo dňa 9.6.1994 (Správni právo, 1995 č. 2, s. 94); rozhodnutie Najvyššieho súdu sp.zn. ČR R 5/1994.

²¹ Eliáš, K.: Obchodní zákoník – Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900, 5. vydání, Linde Praha a.s., 2006, s. 67.

²² Nález Ústavného súdu ČR, sv. III., č. 28 z roku 1995.

osobu -podnikateľa práve pri podávaní žaloby, ktorá je bezpochyby tiež právnym úkonom²³.

Ustanovenie § 42 odst. 4 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (ďalej OSŘ) pritom navyše výslovne umožňuje označenie podnikateľa obchodnou firmou. Okrem toho je tento výklad aj v priamom rozpore s ustanovením § 8 odst. 1 ObchZ, kde sa výslovne uvádza, že podnikateľ je povinný činiť právne úkony pod svojou firmou. Keďže právne úkony tu nie sú nijak špecifikované, spadajú pod ne jednoznačne aj úkony procesné.

Ustanovenie § odst. 1 ObchZ je zreteľne zamerané predovšetkým na ochranu osôb, ktoré s podnikateľom vstupujú do právnych vzťahov, nakoľko povinnosť používať presne zapísanú podobu obchodnej firmy sa vzťahuje výlučne na podnikateľa samotného. Dokazuje to aj rozhodovacia prax českých súdov, podľa ktorej je právne irelevantné, ak žalobca označil žalovaného podnikateľa určitou prípustnou alternatívou jeho obchodnej firmy, ktorá však nie je zapísaná v obchodnom registri (pôjde napríklad o použitie malých písmen miesto veľkých, prípadne o uvedenie odlišnej varianty skratky vyjadrujúcej právnu formu žalovaného)²⁴.

Od zásady firemnej povinnosti sa ďalej odvíjajú aj princípy, ktoré platia pri podpisovaní právnych úkonov tretími osobami v mene a na účet podnikateľa, teda že ide o podpis danej osoby pripojený k obchodnej firme podnikateľa (takéto pravidlo stanovuje obchodní zákoník v § 14 odst. 5 v rámci úpravy prokúry).

²³ Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. vydání, Linde Praha a.s., 2003, s. 122.

²⁴ Uznesenie Krajského súdu v Ústí nad Labem sp.zn. 17 Co 214/97 zo dňa 6.1.1998 (Bulletin advokacie, 1998 č. 5, s. 58); rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 2 Cdon 600/97 zo dňa 26.3.1998 (Soudní judikatura, 1998 č. 10, s. 227); rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. Odon 3/95/Fa zo dňa 30.8.1995 (Právní rozhledy, 1996 č. 1, s. 21).

Je vylúčené, aby podnikateľ poskytol na používanie svojej firmy k podpisovaniu právnych úkonov licenciu inému subjektu, je však možné poskytnúť oprávnenie užívať iné označenia, ktoré niektorí autori označujú za „obchodné meno v novom význame“²⁵. Do tejto skupiny budú spadať najmä prípady franchisových spoločností pri vytváraní distribučných sietí, kedy distribútor bude síce používať označenie distribučnej centrály, ale podnikateľ bude pod svojou obchodnou firmou. Pôjde tu o tzv. nepravú licenciu, teda o licenciu, ktorej predmet nie je chránený absolútnym spôsobom, ale iba relatívne, napr. v rámci nekalej súťaže. Takéto „obchodné meno“ bude zároveň spadať pod ochranu čl. 8 Parížskeho dohovoru na ochranu priemyselného vlastníctva z roku 1883 (viď nižšie).

Verejnoprávne je firemná povinnosť podporená aj v zákone č. 200/1990 Sb. o prešupcích, konkrétne v jeho § 24 odst. 1 písm. c) bod 3., ktorý porušenie povinnosti používať pri podnikaní obchodnú firmu klasifikuje ako priestupok. Ku kontrole splnenia tejto povinnosti sú pritom príslušné tzv. registrové súdy, ktorými sú v prvom stupni podľa § 27 odst. 2 ObchZ v súvislosti s § 9 odst. 3 písm. a) OSŘ krajské súdy.

3.5.2. Zásada nezameniteľnosti (výlučnosti)

Zásada nezameniteľnosti, resp. výlučnosti obchodnej firmy je zakotvená v § 10 odst. 1 ObchZ a zabezpečuje, že obchodná firma jedného podnikateľa nebude zameniteľne podobná s obchodnou firmou iného podnikateľa zapísanou skôr, a že sa tak nebude vytvárať priestor pre nepoctivé ťaženie z dobrého mena skôr zapísaného podnikateľa a zavádzanie verejnosti, či už odbornej alebo laickej. Keďže podmienka výlučnosti obchodnej firmy nie je v obchodníku nijak priestorovo vymedzená, je nutné ju chápať tak, že firma musí byť nezameniteľná na celom území Českej republiky.

²⁵ Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. vydání, Linde Praha a.s., 2003, s. 106.

Za zameniteľnú sa pritom považuje obchodná firma, ktorá sa vo výraznej, dominantnej časti zhoduje s (alebo len nepatrne odlišuje od) firmou iného podnikateľa. Je tomu tak preto, že zákazníkom spravidla utkvie v pamäti len táto dominantná časť, podľa ktorej potom firmu následne identifikujú a poskytujú o nej informácie ostatným potenciálnym zákazníkom²⁶. Východiskom pritom bude priemerný zákazník podnikateľov a celkový dojem, ktorý u neho obchodná firma vyvolá²⁷. Z tohto dôvodu nebývajú ako dostatočne odlišujúce prvky hodnotené slová popisného či generického charakteru.²⁸ či vypustenie miesta podnikania z obchodnej firmy²⁹. Pri skúmaní zameniteľnosti sa pritom vychádza jednak z vizuálnej fonetickej, poprípade sémantickej podobnosti porovnávaných obchodných firiem, ako aj z predmetu činnosti nimi označených podnikateľov. Niektoré registrové súdy s ohľadom na túto zásadu pre zápis do registra vyžadujú minimálne tri rozdielne prvky³⁰.

V zmysle § 10 odst. 2 ObchZ však k odlíšeniu obchodnej firmy nestačí odlišný dodatok o právnej forme, čím zákonodarca dosiahol súladu zákonnej úpravy s právnym názorom, ktorý už dlhší čas prezentovali české súdy vo svojej rozhodovacej praxi³¹. Dôvodom pre zvolenie tohto postupu bolo to, že verejnosť takýto dodatok spravidla nevníma rovnako pozorne ako zvyšnú časť obchodnej firmy. (V tejto úprave je celkom zreteľne vidieť paralelu medzi základnými zásadami tvorby obchodnej firmy a podmienkami zápisu ochrannej známky, s čím súvisí aj možnosť ochrany obchodnej firmy na známkoprávnej úrovni.) Obchodné firmy Enjoy, s.r.o. a Enjoy, a.s. by tak boli považované za zameniteľné a zápis jednej z nich pri existencii druhej, už predtým zapísanej, by tak bol v rozpore s touto zásadou.

²⁶ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe č.j. R 3 Cmo 52/98.

²⁷ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 32 Odo 840/2004 zo dňa 26.10.2004; rozsudok Vrchného súdu v Prahe č.j. R 3 Cmo 371/95 zo dňa 23.4.1997 (Macek, J.: Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 2000, s.16-20).

²⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR č.j. R 1 Odon 108/97 (Macek, J.: Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže, 1.vydání, C.H.Beck, Praha 2000, s. 20-23); Růžička, M. in Knap, K., Opltová, M., Kříž, J., Růžička, M.: Práva k nehmotným statkům, 1. vydání, Codex, nakladatelství Hugo Grotia, a.s., Praha 1994, s. 189

²⁹ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe č.j. R 3 Cmo 32/97.

³⁰ Eliáš, K., Dvořák, T. a kol.: Obchodní zákoník – Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900, 5. vydání, Linde Praha a.s., 2006, s. 72.

³¹ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe č.j. 3 Cmo 573/93 zo dňa 1.12.1993 (Právní praxe v podnikání, 1995 č. 6, s. 27); Rozsudok Najvyššieho súdu ČR č.j. R 1 Odon 108/97.

Povinnosť stanovená osobám majúcim rovnaké meno a podnikajúcim v rovnakom mieste, aby používali vo firme dostatočne odlišujúci dodatok, ktorá vzniká tomu z podnikateľov, ktorý zápis navrhne neskôr, má potom rovnako za cieľ vylúčiť možnosť zámény jednotlivých podnikateľských subjektov. Vyhovujúcim dodatkom v takomto prípade bude osobný či vecný dodatok, dodatok o mieste podnikania tu logicky neprichádza do úvahy. Výsledkom uplatnenia zásady nezameniteľnosti by potom bola napríklad zmena pôvodne zamýšľanej obchodnej firmy „Adéla Chvátalová“ na „Adéla Chvátalová, preklady a tlmočenie“ v situácii, kedy v danom mieste podniká iná osoba už zapísaná do obchodného registra pod obchodnou firmou „Adéla Chvátalová“.

Do zásady nezameniteľnosti zasiahla aj zmieňovaná novela účinná od 1.1.2001, nakoľko po tomto dátume už na odlíšenie firiem podnikateľov - fyzických osôb postačí uvedenie iného miesta podnikania, pričom nie je nutné uvádzať plnú adresu, vyžaduje sa len názov obce, prípadne časti obce. U právnických osôb obchodní zákoník obdobnú možnosť na rozdiel od predchádzajúcej úpravy výslovne nezmieňuje, z čoho je možné vyvodiť, že u právnických osôb je odlíšenie pomocou dodatku o mieste podnikania vylúčené aj v situácii, keď podnikajú v rôznych oboroch. Judikatúra každopádne potvrdila toto stanovisko pre prípad, keď predmetné spoločnosti podnikajú v rovnakom obore³².

3.5.3. Zásada pravdivosti a jasnosti

Zásady pravdivosti a jasnosti pôvodne neboli v obchodníku uvedené explicitne, bolo však možné ich odvodiť výkladom, napr. z ustanovení o obchodnej firme fyzickej osoby - podnikateľa, dodatku o právnej forme obchodných spoločností, či

³² Rozsudok Najvyššieho súdu ČR č.j. Jc 115/98 1 Odon 5/97.

z ustanovení o nekalej súťaži³³. Táto situácia bola čiastočne odstránená novelou obchodního zákoníku s účinnosťou od počiatku roku 2001, ktorá do ustanovenia § 10 odst. 1 ObchZ vložila zmienku o tom, že obchodná firma nesmie pôsobiť klamlivo, teda že nesmie vzbudzovať klamlivú predstavu o podnikateľovi či jeho predmete podnikania.

Z toho vyplýva, že znenie obchodnej firmy musí byť v súlade so skutočnosťou a nesmie obsahovať nepravdivé údaje; ide teda o akési „negatívne“ vymedzenie zásady pravdivosti. Teória má za to, že naplnením tejto zásady je obchodná firma, z ktorej je zrejmé, či je jej majiteľ fyzickou alebo právnickou osobou a aká je jeho právna forma v prípade, že sa jedná o osobu právnickú³⁴.

V rozpore s touto zásadou by bola napríklad obchodná firma „Policie ČR, s.r.o.“, nakoľko evokuje spojitosť s Políciou Českej republiky, ktorá je ozbrojeným bezpečnostným zborom zriadeným podľa zvláštneho zákona (zák. č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky) a nie obchodnou spoločnosťou podľa obchodního zákoníku, v žiadnom prípade jej teda neprislúcha dodatok o právnej forme spoločnosti s ručením obmedzeným.

Takisto vzbudzuje klamlivý dojem obchodná firma, ktorá obsahuje údaj o určitom druhu podnikateľskej činnosti ktorou sa však podnikateľ v skutočnosti (ani podľa predmetu podnikania zapísaného v obchodnom registri) nezaobera³⁵.

Vo vzťahu k fyzickým osobám - podnikateľom sa zásada pravdivosti prejavuje v tom zmysle, že obchodná firma týchto osôb musí zodpovedať ich skutočnému menu a priezvisku. Ak počas trvania podnikateľskej činnosti dôjde k zmene mena takejto fyzickej osoby (napr. vydajom), je oprávnená používať naďalej svoje pôvodné meno,

³³ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník: Komentář, 12. vyd., C.H.Beck Praha 2009, s. 21.

³⁴ Lochamnová, L.: Obchodní jméno (firma) ve světle novely obchodního zákoníku, Právo a podnikání, 2000 č. 11, s. 8.

³⁵ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 29 Cdo 201/2007 zo dňa 15.4.2008.

musí však pripojiť osobný dodatok obsahujúci nové priezvisko (napr. Jana Lorenzová – za slobodna Králová). V ostatných prípadoch (rozvod, ovdovenie) sú tieto fyzické osoby povinné používať meno, ktoré im v danej dobe podľa práva prislúcha, a to v prípade žien – podnikateľiek aj s príponou „-ová“³⁶.

Zásada jasnosti naproti tomu spočíva v povinnosti podnikateľa tvoriť svoju obchodnú firmu tak, aby nezastierala skutočný stav a aby sa z nej priamo dali vyčítať potrebné informácie (napr. o mene a priezvisku podnikateľa, o mieste jeho podnikania či predmete činnosti či právnej forme). Vo vzájomnej súvislosti tak tieto zásady opäť slúžia k tomu, aby obchodná firma nebola klamlivá, aby nedochádzalo k zavádzaniu ostatných účastníkov obchodnoprávných vzťahov aby tak bolo možné presne, jednoznačne a na prvý pohľad určiť podnikateľa ako subjekt konkrétneho právneho vzťahu a práv a povinností z neho vyplývajúcich.

3.5.4. Zásada jednotnosti

Základom tejto zásady je ustanovenie § 8 odst. 1, veta druhá ObchZ, podľa ktorého je podnikateľ povinný činiť právne úkony pod svojou firmou, teda pod názvom, pod ktorým je ako podnikateľ zapísaný do obchodného registra. Z toho vyplýva, že podnikateľ môže mať pre jeden podnik zapísanú len jednu firmu a musí svoju podnikateľskú činnosť vyvíjať pod týmto jediným riadne zapísaným a zverejneným (odráža sa tu princíp publicity obchodného registra) označením, čo má nepochybne slúžiť k posilneniu istoty v obchodnoprávných vzťahoch. Rovnako je z tohto dôvodu vylúčené nechať si do obchodného registra zapísať obchodnú firmu s viacerými formami povinného dodatku o právnej forme (napr. Beta, spol. s r.o., s.r.o.) či skratku obchodnej firmy vedľa firmy samotnej (napr. Ekologické stavby, s.r.o., EkoStav).

³⁶ Švamberg, G.: Právo firemní, nákladem vlastním, tiskem Unie, Praha 1917, s. 58.

Ak podnikateľ svoju podnikateľskú činnosť vykonáva aj v odštepnom závode, musí podľa § 7 odst. 1 ObchZ za firmou uviesť dodatok, že ide o odštepny závod (ide tak o ďalší prípad povinného dodatku k obchodnej firme). Iná je situácia napr. v prípade prevádzkarne podnikateľa, ktorá rovnako musí byť označená obchodnou firmou podnikateľa, informácia o tom, že ide o prevádzkareň, je tu však nepovinná a nie je súčasťou firmy (§ 7 odst. 3 ObchZ). Prevádzkareň teda môže niesť označenie napr. Paracelsum Praha, Paracelsum Plzeň, obchodnou firmou však bude len názov prevádzkovateľa, Paracelsum ČR, s.r.o.

3.5.5. Ďalšie zásady

Medzi ďalšie zásady tvorby obchodnej firmy je možné zaradiť zásadu verejnosti obchodnej firmy, ktorá sa odráža v povinnosti jej zápisu do obchodného registra podľa § 35 písm. a) ObchZ aj so všetkými jej následnými zmenami, ako aj zásadu nedeliteľnosti obchodnej firmy, ktorá zase úzko súvisí s jej prevodom a prechodom (predovšetkým pri delení podnikov), ako je uvedené nižšie. Patrí sem aj niektorými autormi uvádzaná zásada legality, ktorej obsahom je zákaz vytvorenia a používania obchodnej firmy v rozpore so zákonom³⁷.

Okrem hore uvedených zásad musí obchodná firma vyhovovať aj všeobecným podmienkam obsiahnutým v § 3 OZ, tzn. nesmie zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi, napr. ohrozovať mravnosť, obsahovať vulgarizmy, fašistické heslá atď.³⁸ Nesmú tiež odporovať verejnému poriadku³⁹ a zákonom upravujúcim oblasť priemyselného vlastníctva (napr. zák. č. 441/2003 Sb. o ochranných známkách, zák. č. 478/1992 Sb. o užitných vzorech atď). Pri tvorbe obchodnej firmy je treba zohľadniť tiež niektoré ďalšie zvláštne zákony,

³⁷ <http://www.michalcerny.eu/MC-Obchodni.Firma.pdf>

³⁸ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník – komentář, 5. vydání, C.H.Beck, Praha 1998, s. 16.

³⁹ Růžička, M. in Knap, K., Opltová, M., Kříž, J., Růžička, M.: Práva k nehmotným statkům , 1. vydání, Codex, nakladatelství Hugo Grotia, a.s., Praha 1994, s. 189.

okrem iného zák. č. 21/1992 Sb. o bankách, zák. č. 229/1992 Sb. o komoditních burzách, zák. č. 189/2004 Sb. o kolektivním investování a pod.

Všetky tieto zásady istým spôsobom „zastrešuje“ zásada firemnej prísnosti spočívajúca v tom, že podnikateľ je pri tvorbe novej obchodnej firmy povinný vyhovieť všetkým horeuvedeným kogentným ustanoveniam.

3.6. Prieskum splnenia podmienok zápisu obchodnej firmy do obchodného registra

V praxi bola v minulosti spornou existencia povinnosti registrového súdu preskúmať splnenie podmienky výlučnosti obchodnej firmy pred jej zápisom do obchodného registra. Časť autorov⁴⁰ a judikatúry⁴¹ sa klonila k názoru, že súd je povinný takúto obchodnú firmu zapísať a následne na základe jej zameniteľnosti postúpiť k prejednaniu a rozhodnutiu miestne príslušnému krajskému súdu. Toto stanovisko opierali okrem iného aj o taxatívny charakter stanovenia skutočností, ktoré je žiadateľ o zápis do obchodného registra povinný registrovému súdu preukázať, nakoľko ich výpočet výlučnosť a nezameniteľnosť obchodnej firmy neobsahuje a rozhodnutie o zápise nebolo chápané tak, že vyslovuje nezameniteľnosť obchodnej firmy so skôr zapísanými firmami iných podnikateľov.

Pripustenie opodstatnenosti takéhoto výkladu by však v praxi bolo spojené s nemalými problémami, obzvlášť v podobe značného vzrastu sporovej agendy. Nepochybne aj z tohto dôvodu boli ustanovenia občanského súdneho rádu upravujúce konanie vo veciach obchodného registra doplnené novelou č. 79/2006 Sb. o § 200da OSŘ, podľa ktorého ak súd neodmietne návrh na zápis do obchodného registra podľa §

⁴⁰ Gregorová, R., Tyrner, M.: K právním názorům a praxi rejstříkových soudů, Právní rozhledy, 1994 č. 9, s. 321-322, Břeň, M.: Obchodní jméno společnosti s ručením omezeným, Obchodní právo, 2000 č. 3, s.15.

⁴¹ Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe č.j. R 3 Cmo 238/96 (Macek, J.: Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 200, s. 38-40).

200d OSŘ, skúma ďalej okrem iného aj to, či navrhovaná obchodná firma nie je zameniteľná s inou už existujúcou obchodnou firmou, prípadne či nie je klamlivá.

Pred zápisom spoločnosti, a teda aj obchodnej firmy do obchodného registra môže do procesu prieskumu vstúpiť napr. aj Česká národná banka, ktorá má podľa ust. § 3 odst. 3 zák. č. 21/1992 Sb. o bankách oprávnenie požadovať zmenu navrhovanej obchodnej firmy zakladanej banky alebo pobočky zahraničnej banky (v tomto prípade bude zmena spočívať v uvedení odlišujúceho dodatku) z dôvodu existujúceho nebezpečenstva zámény s obchodnou firmou už existujúcej právnickej osoby alebo jej organizačnej zložky.

3.7. „Stará firma“

Obchodná firma je nehmotnou zložkou podniku, môže teda byť predmetom právnych dispozícií, ktoré sú však s ohľadom na identifikačnú funkciu obchodnej firmy výrazne obmedzené. Práve prípadmi prevodu a prechodu obchodnej firmy na právneho nástupcu podnikateľa, sa zaoberá úprava „starej firmy“, ktorá zakladá pre obchodnú firmu zvláštny právny režim umožňujúci s ňou disponovať a predstavuje určitý prielom do rýdzo osobnostného charakteru práv k obchodnej firme.

Ide o prípady, kedy je žiaduce zachovať nástupcovi možnosť vykonávať podnikateľskú činnosť pod firmou svojho predchodcu, keďže je to práve ona, ktorá je známa v zákazníckych kruhoch a ktorá stelesňuje etablovanosť podniku a jeho hospodársku oceneľnosť. Navyše sa známosť a hodnota firmy z pohľadu klientely i obchodných partnerov s najväčšou pravdepodobnosťou prejaví aj v úplate požadovanej za prevod podniku a je teda len spravodlivé, ak nadobúdateľ za svoje peniaze dostane zodpovedajúcu protihodnotu, teda podnik vrátane všetkých aspektov, ktoré určujú jeho hodnotu. Ak by bol prevod či prechod obchodnej firmy vylúčený, hrozilo by nadobúdateľovi riziko pretrhnutia kontaktu podniku s pôvodnou klientelou.

3.7.1. Prevod obchodnej firmy

Ustanovenie § 11 odst. 1 ObchZ uvádza, že v prípade zdedenia alebo zmluvného prevodu podniku je nadobúdateľovi zachovaná možnosť podnikat' pod pôvodnou obchodnou firmou. Prevod obchodnej firmy je pritom výrazom dispozičného oprávnenia podnikateľa vo vzťahu k tejto firme ako súčasťi jeho podniku. Právnomu nástupcovi sa ním umožňuje využiť dobré meno svojho právneho predchodcu. Keďže je však tzv. „goodwill“ významnou a hodnotnou súčasťou podniku a značne posilňuje postavenie jeho majiteľa na trhu, podmieňuje obchodní zákoník toto následné používanie výslovným súhlasom prevodcu.

Pokiaľ sa právny nástupca rozhodne podnikat' pod doterajšou obchodnou firmou nadobudnutého podniku, je navyše povinný používať túto obchodnú firmu s tzv. nástupníckym dodatkom, na rozdiel od úpravy účinnej pred 1.1.2001 však tento už nemusí obsahovať meno nástupcu⁴².

Súhlas s prevodom sa bude vyžadovať aj pri predaji podniku ako súčasťi konkurznej podstaty podľa § 290 odst. 1 zák. č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, keďže prevod bez súhlasu úpadcu by mohol v dôsledku osobnostnej povahy obchodnej firmy byť porušením jeho práva na ochranu osobnosti⁴³.

Obchodná firma je od jej zápisu do obchodného registra úzko spojená s podnikom, ktorý je pod ňou prevádzkovaný, preto aj možnosť prevodu obchodnej firmy právnickej osoby je viazaná výlučne na prevod podniku, prípadne jeho časti (ide o tzv. viazaný prevod⁴⁴, ako je upravený v § 11 odst. 4 ObchZ).

⁴² Raban, P.: Obchodní zákoník, 5. doplněné vydání, Eurounion Praha, s.r.o., Praha 2007, s. 41.

⁴³ Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. vydání, Linde Praha a.s., 2003, s. 144.

⁴⁴ Angloamerický právny systém je naproti tomu založený na princípe voľného prevodu, ktorý je však tiež obmedzený zákonnými podmienkami, napr. tým, že obchodnú firmu nie je možné previesť, pokiaľ by

V praxi bude k prevodu dochádzať spravidla na základe zmluvy o predaji podniku tak, ako je upravená v § 479 ObchZ, ktorého odst 1 stanoví, že na kupujúceho prechádzajú všetky práva vyplývajúce z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva, ktoré sa týkajú podnikateľskej činnosti podniku, pod ktoré je možné práva k obchodnej firme podradiť. Pri prevode časti podniku musí byť navyše splnená podmienka, že dôjde k zmene firmy zostávajúcej časti podniku, prípadne že táto časť zanikne likvidáciou. Ďalšou požiadavkou je, aby takáto prevádzaná časť bola samostatnou organizačnou zložkou v zmysle § 487 ObchZ, ktorou sa rozumie časť podniku oddelená od ostatných častí účtovne⁴⁵.

Podnik je naproti tomu možné previesť aj bez obchodnej firmy, obdobne je tomu napríklad pri prenájme podniku, ktorý je nájomca dokonca povinný prevádzkovať pod svojou obchodnou firmou (§ 488e odst. 2 ObchZ).

3.7.2. Prechod obchodnej firmy

K prechodu obchodnej firmy fyzickej osoby dochádza v prípade smrti podnikateľa – fyzickej osoby, pričom má nástupca opäť možnosť pokračovať v podnikaní pod obchodnou firmou zosnulého. Aj pre tento prípad však platí ustanovenie § 11 odst. 1 ObchZ, ktorý pre takéto následné používanie firmy vyžaduje používanie nástupníckeho dodatku a súhlas udelený majiteľom obchodnej firmy v závete alebo inak, prípadne jeho dedičmi (ak zosnulý žiadnu vôľu nevyjadrí). V naposledy uvedených prípadoch sa vyžaduje, aby súhlas s prevodom, príp. prechodom vyjadrili všetci dediči. Takúto zmenu firmy je nutné nechať zapísať do obchodného registra, pričom zápis má konštitutívne účinky.

tým došlo ku klamaniu spotrebiteľov o pôvode tovaru alebo služieb.

⁴⁵ Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. vydání, Linde Praha a.s., 2003, s. 146.

K prechodu obchodnej firmy právnickej osoby môže podľa § 11 odst. 3 ObchZ dôjsť za súčasného splnenia dvoch podmienok, a to, že nástupnícka právnická osoba firmu prevezme a pôvodná právnická osoba zanikne bez likvidácie, teda jej fúziou alebo rozdelením. Nástupníckej právnickej osobe sa tak ponecháva možnosť rozhodnúť, či si ponechá pôvodnú obchodnú firmu alebo či je pre ňu výhodnejšie pokračovať v podnikaní pod svojou doterajšou firmou.

V praxi bude potrebný prejav vôle právneho nástupcu v zmluve o fúzii alebo rozdelení. Obchodná firma zlučovanej spoločnosti, ktorú sa nástupnícka spoločnosť rozhodne nevyužívať, sa tým uvoľní pre ďalšie spoločnosti, ktoré si ju znovu môžu dať zapísať do obchodného registra, čím sa pre ne otvára priestor pre parazitovanie na povesti pôvodného nositeľa danej obchodnej firmy. Obranu v takom prípade poskytujú ustanovenia o nekalej súťaži.

Určité špecifikum obsahuje úprava prechodu obchodnej firmy v prípade zrušenia akciovej spoločnosti s prevodom imania na akcionára. Túto situáciu rieši obchodní zákoník v ust. § 220 odst. 8, podľa ktorého je firmu zanikajúcej spoločnosti oprávnený prevziať hlavný akcionár za predpokladu, že nie je fyzickou osobou. Je však povinný k obchodnej firme doplniť nástupnícky dodatok a odstrániť dodatok označujúci právnu formu akciovej spoločnosti.

3.7.3. Meno bývalého spoločníka alebo člena vo firme právnickej osoby

Ak je súčasťou firmy právnickej osoby meno spoločníka alebo člena, ktorý týmto členom alebo spoločníkom prestal byť, je ďalšie používanie mena takéhoto člena alebo spoločníka v obchodnej firme tejto spoločnosti podmienené jeho súhlasom, v opačnom prípade je právnická osoba povinná obchodnú firmu zmeniť. Súhlas môže byť pritom daný na vymedzenú dobu alebo na dobu neurčitú, za úplatu alebo bezplatne,

na základe zmluvy aj jednostranne⁴⁶. Takáto situácia môže nastať v dôsledku úmrtia, vylúčenia alebo vystúpenia spoločníka či člena spoločnosti, prípadne následkom prevodu jeho podielu na inú osobu.

V prípade úmrtia spoločníka musia súhlas s používaním mena zosnulého dať dediči alebo právny nástupca zosnulého s výnimkou prípadu, kedy súhlas udelil spoločník ešte za svojho života. Problematickým je tu použitie výrazu „dedič“ zákonodarcom.

Podľa jedného názoru⁴⁷ by totiž doslovný výklad tohto pojmu v zmysle § 460 a nasl. OZ by viedol k rozporu citovaného ustanovenia s § 15 OZ. Podľa tohto ustanovenia sú po smrti fyzickej osoby oprávnení uplatňovať ochranu osobnosti (a teda aj mena) zosnulého jeho manžel a deti, príp. jeho rodičia. Táto skupina predstaviteľov právnej teórie má však za to, že výraz „dedič“ v tomto prípade odkazuje práve na osoby uvedené v citovanom ustanovení občanského zákoníku, nakoľko právo na meno fyzickej osoby je právom čisto osobnostným a nemôže byť preto v žiadnom prípade predmetom dedenia. Ide tu teda výlučne o vytvorenie priestoru pre ochranu mena zosnulého jeho pozostalými blízkymi.

Na druhej strane⁴⁸ stoja zástancovia názoru, že pojem „dedič“ v tomto prípade neoznačuje osobu, ktorá obchodnú firmu zdedí, ale je čisto len vymedzením okruhu osôb oprávnených k udeleniu súhlasu. Tento výraz je totiž v § 460 a nasl. OZ jasne vymedzený. Udelením súhlasu pritom nie je dotknuté právo domáhať sa nápravy proti zásahu do cti a dôstojnosti zosnulého príbuznými podľa § 15 OZ za predpokladu, že súhlas udelili dediči. Ak by bol súhlas udelený ešte za života zosnulého zosnulým

⁴⁶ Pokorná, J., Hajn, P.: Jméno společníka jako součást obchodního jména, Právní rozhledy, 2000 č. 4.

⁴⁷ Stuna, S.: Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi, Trizonia, Praha 1992, s. 29; Lochmanová, L.: Obchodní jméno (firma) ve světle novely obchodního zákoníku, Právo a podnikání, 2000 č. 11, s. 12 .

⁴⁸ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník, Komentář, 5. vydání, C.H.Beck, Praha 1998, s. 30-31.

samotným, bolo by v zásade nutné tento aj po jeho smrti rešpektovať a použitie § 15 OZ by tak neprichádzalo do úvahy⁴⁹.

Podľa môjho názoru sa ako vhodnejší javí druhý prístup, nakoľko meno zosnulého ako súčasť obchodnej firmy môže samé o sebe predstavovať značnú hodnotu, ktorá síce nemôže byť predmetom dedenia, ale ktorá je napriek tomu akousi nehmotnou súčasťou toho, čo po sebe zosnulý zanechal. Preto sa domnievam, že dedičom by mala byť zachovaná možnosť rozhodnúť o tom, či a kto bude mať možnosť z tohto mena ďalej čerpať a zároveň prípadne za toto používanie získať protihodnotu v podobe úplatnej zmluvy. Koniec koncov sú dediči osobami, ktoré buď určil sám zosnulý v závete ako prejave svojej vôle alebo ktorými budú, v prípade dedenia zo zákona, spravidla aj tak manžel a deti zosnulého, príp. jeho rodičia, teda osoby vymenované v § 15 OZ. Naopak, v prípade, že by zosnulý niektorú z blízkych osôb v § 15 OZ v závete vydedil, je potom v rozpore so zásadou testovacej voľnosti poskytovať takejto osobe možnosť o použití mena zosnulého rozhodovať a disponovať s ním.

4. Ochrana obchodnej firmy

Ochrana obchodnej firmy má dve úrovne- súkromnoprávnu a verejnoprávnu- a rozpadá sa do niekoľkých viac či menej samostatných systémov. Základ pritom tvorí úprava obsiahnutá v obchodníku, a to buď priamo v ustanoveniach upravujúcich obchodnú firmu ako takú alebo v rovine práva nekalej súťaže. Okrem toho je možné obchodnú firmu chrániť v rámci práva ochranných známk, práva priestupkového či trestného, je však možné využiť aj obecné prostriedky obsiahnuté v občanském soudním řádu, akými sú napr. určovacie žaloby.

Tieto systémy sú založené na sústave hmotnoprávnych sankcií za porušenie právnych predpisov priamo upravujúcich alebo dotýkajúcich sa úpravy obchodnej firmy

⁴⁹ Jehlička, O., Švestka, J. a kol.: Občanský zákoník, Komentář, 3. vydání, C.H.Beck, Praha 1996, s. 61.

a im zodpovedajúcich procesnoprávných prostriedkov obrany⁵⁰. Za porušenie práva k obchodnej firme sa pritom považuje predovšetkým narušenie jej základnej individualizačnej funkcie; ako zásah do práva k obchodnej firme tak bude možné kvalifikovať hlavne použitie tzv. silných prvkov, teda tých, ktoré zaisťujú rozlišovaciu spôsobilosť obchodnej firmy.

Doba trvania ochrany nie je v obchodníom zákoníku vymedzená, má sa však za to, že ochrana trvá po dobu právnej existencie subjektu, ktorý je nositeľom firmy⁵¹. Úpravu veľmi úzko súvisiacu s ochranou obchodnej firmy obsahuje aj občanský súdny rád v podobe inštitútu predbežného opatrenia. Zvláštnu problematiku potom tvorí ochrana obchodnej firmy ako doménového mena. O jednotlivých rovinách ochrany bude podrobnejšie pojednané v nasledujúcich odsekoch.

4.1. Ochrana v rámci firemného práva

Základom právnej ochrany obchodnej firmy je ustanovenie § 12 ObchZ, ktoré, na rozdiel od práva nekalej súťaže (vid' nižšie), poskytuje firme tzv. absolútnu ochranu. To znamená, že podnikateľ, ktorý firmu začal po práve používať ako prvý, je chránený proti neoprávneným zásahom do jeho subjektívneho práva k obchodnému menu, nech už je narušiteľom ktokoľvek.. Absolútny charakter tohto druhu ochrany je ešte umocnený tým, že § 387 odst. 2 ObchZ a contrario vylučuje právo k obchodnej firme z premlčania (keďže ide o absolútne právo a nie právo zo záväzkového vzťahu).

Oprávnenému dáva obchodní zákoník k dispozícii negatívnu žalobu, pričom aktívne legitimovaný k jej podaniu je každý, kto bol na svojich právach neoprávneným užívaním obchodnej firmy dotknutý. Bude to teda vždy predovšetkým podnikateľ,

⁵⁰ Munková, J.: Právo proti nekale súťaži. Komentář. 1. vydání. Praha, C.H.Beck 1996, s. 90.

⁵¹ Růžička, M. in Knap, K., Opltová, M., Kříž, J., Růžička, M.: Práva k nehmotným statkům, 1. vydání, Codex, nakladatelství Hugo Grotia, a.s., Praha 1994, s. 196.

avšak predstaviteľná je aj možnosť, že by žalobu z dôvodu porušenia práv k obchodnej firme podal bývalý spoločník obchodnej spoločnosti, ktorého meno je vo firme naďalej používané bez jeho súhlasu či známa osobnosť, ktorej meno bolo vo firme neoprávnené použité. Vecne príslušné k prejednávaní sporov z práv k obchodnej firme sú podľa § 9 odst. 3 písm. n) OSŘ krajské sudy ako sudy prvého stupňa.

Východiskom citovaného ustanovenia je pojem „neoprávnené užívanie firmy“. Obsahom tohto výrazu môžu byť rôzne druhy konania neoprávneného užívateľa, najčastejšie však pôjde o prisvojenie si a užívanie cudzej firmy, prípady, kedy si podnikateľ nechá zapísať firmu zameniteľnú s firmou oprávnené používanou iným podnikateľom alebo keď používa svoju firmu v skreslenej podobe, čím vyvolá jej zameniteľnosť s firmou iného. Od povahy neoprávneného konania sa bude následne odvíjať aj to, ktorý z nárokov, ponúkaných obchodným zákonom ako prostriedok nápravy takto vyvolaného nežiaduceho stavu, bude vhodné uplatňovať.

Jednotlivé druhy nárokov je však možné uplatňovať len v rámci určitých hraníc, ktoré vyplývajú z povahy a účelu týchto nárokov samotných. Tak nie je možné uplatňovať zdržovací nárok v situácii, kedy sa rušiteľ už jednania nedopúšťa a ani nehrozí opakovanie rušivého jednania. Nárok na odstránenie závadného stavu je zase možné uplatniť len vtedy, ak účinky rušivého jednania už nastali a stále trvajú, ide tu o odstránenie zdroja protiprávneho stavu.

Podobne ako predchádzajúce dva nároky, ani nárok na poskytnutie primeraného zadosťučinenia nie je viazaný na existenciu zavinenia na strane rušiteľa. Jediným predpokladom, ktorý obchodní zákoník pre jeho uplatnenie vyžaduje, je existencia nemajetkovej ujmy⁵². Pre účely zaistenia ochrany oprávneného užívateľa mu teda obchodní zákoník v § 12 dáva k dispozícii nasledujúce prostriedky:

⁵² Munková, J.: Právo proti nekalé soutěži. Komentář. 1. vydání. Praha, C.H.Beck 1996, s. 91.

4.1.1. Zdržovací nárok

Tento preventívny nárok je upravený v § 12 odst. 1 ObchZ a spočíva v možnosti oprávneného domáhať sa na povinnom zdržania sa protiprávneho konania. Z podstaty veci je možné ho uplatňovať iba v prípadoch, kedy už k zásahu do práva k obchodnej firme dochádza, príp. kedy tento bezprostredne hrozí. Príkladom môže byť situácia, v ktorej právnická osoba na svojej obchodnej korešpondencii či v reklamných materiáloch uvádza označenie zameniteľné s obchodnou firmou iného podnikateľa.

Z hľadiska praktickej aplikácie je však tento nárok pomerne problematický. Je totiž vylúčené domáhať sa na súde vydania rozhodnutia, prípadne predbežného opatrenia, ktoré by povinnému zakazovali používať jeho zapísanú obchodnú firmu, nakoľko by to celkom vylúčilo jeho ďalšiu faktickú podnikateľskú existenciu a činnosť⁵³. Podľa ust. § 8 odst. 1 ObchZ je totiž každý podnikateľ povinný konať právne úkony pod svojou obchodnou firmou, rovnako je stanovená povinnosť podnikateľa jeho obchodnú firmu používať. A contrario je z toho nutné vyvodiť zákaz činiť právne úkony pod iným menom. Následkom zákazu používať obchodnú firmu by tak bolo vylúčenie možnosti napr. uzatvárať zmluvy a iné právne akty a naplňať tak účel podnikania, ktorým je hospodárska činnosť.

Maximálne je teda oprávnenému k dispozícii zdržovací nárok smerujúci k zdržaniu sa používania napadnutej obchodnej firmy napr. na reklamných materiáloch, a to až do zmeny napadnutej obchodnej firmy v obchodnom registri. Takúto zmenu (a s ňou aj zmenu spoločenskej zmluvy, pokiaľ ide o obchodnú spoločnosť) je možné dosiahnuť len uplatnením odstraňovacieho nároku. Zdržovací nárok bude teda vhodnejší v prípadoch, kedy neoprávnený užívateľ používa cudziu firmu, pričom jeho vlastná zapísaná obchodná firma je odlišná.

⁵³ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe sp.zn. 3 Cmo 808/93 zo dňa 21.10.1994 (Právní praxe v podnikání, 1996 č. 7-8, s. 34); rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe sp.zn. 3 Cmo 234/93 (Macek, J.: Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže, 1.vydání, C.H.Beck Praha 2000, s. 1-3).

4.1.2. Odstraňovací nárok

Úprava tohto druhu ochrany pred zásahom do práva k obchodnej firme je obsiahnutá v § 12 odst. 1 ObchZ a spočíva v stanovení povinnosti neoprávnenému užívateľovi, aby odstránil protiprávny stav, ktorý svojím jednaním vyvolal. Charakter tohto nároku je teda skôr reštitučný. Využitie tohto prostriedku predpokladá, že následky neoprávneného užívania stále trvajú. V praxi tak zásadne nepôjde o prípady jednorazového neoprávneného užívania, čo nakoniec naznačil aj zákonodarca, ktorý v texte predmetného ustanovenia zvolil výraz „neoprávnené užívanie“ (teda nie „užitie“).

Konkrétnym obsahom tohto nároku potom bude spravidla žalobný petit znejúci na uloženie povinnosti zmeniť obchodnú firmu a podať návrh na zápis tejto zmeny do obchodného registra⁵⁴. V súvislosti s tým, čo bolo uvedené vyššie o nemožnosti využiť zdržovací nárok v situácii, kedy došlo k zápisu dvoch identických, príp. zameniteľných obchodných firiem, sa nárok odstraňovací v prípade, kedy si podnikateľ nechá do obchodného registra zapísať obchodnú firmu kolidujúcu s firmou iného podnikateľa, javí ako jediné použiteľné riešenie⁵⁵. Predpokladom skutočného odstránenia závadného stavu je však okrem zápisu zmeny firmy do obchodného registra aj jej predchádzajúce zmena spoločenskej zmluvy⁵⁶.

Okrem zmeny obchodnej firmy sa oprávnený ďalej môže domáhať aj uloženia povinnosti stiahnuť z obehu či zničiť tovar alebo propagačné materiály nesúce označenie porušujúce jeho práva k obchodnej firme či minimálne zdržať sa ich používania, nakoľko tu nejde o právne úkony a podnikateľ teda nie je povinný používať pri nich svoju obchodnú firmu.

⁵⁴ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe č.j. Rc 20/98 3 Cmo 808/93.

⁵⁵ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník: Komentář, 12. vyd., C.H.Beck Praha 2009, s. 33.

⁵⁶ Rozsudok Vrchného súdu v Olomouci sp.zn. 3 Cmo 454/96 zo dňa 3.4.1997.

4.1.3. Ostatné nároky podľa § 12 ObchZ

Citované ustanovenie ponúka aj ďalšie možnosti nápravy, tieto majú však skôr satisfakčný charakter a na ich základe nedochádza k zásahu do existencie alebo používania obchodnej firmy. Ide o nárok na primerané zadosťučinenie, nárok na náhradu škody a na vydanie bezdôvodného obohatenia. Kľúčovou je tu snaha zákonodarcu umožniť oprávnenému užívateľovi dosiahnuť náhradu ujmy, ktorá mu neoprávneným zásahom do jeho práva k firme vznikla, a to tak majetkovej (§ 12 odst. 2 ObchZ), ako aj nemajetkovej (§ 12 odst. 1 a odst. 3 ObchZ).

Zadosťučinenie, zamerané na reparáciu nemajetkovej ujmy, môže mať podobu povinnosti uverejniť ospravedlnenie, vykonať tlačovú opravu, či poskytnúť náhradu v peniazoch⁵⁷. Jeho význam spočíva predovšetkým v možnosti dosiahnuť ním nápravu ujmy na dobrej povesti podniku.

Obchodní zákoník ponúka tiež špeciálny druh nápravy, ktorý má rovnako za cieľ ponúknuť oprávnenému užívateľovi určité zadosťučinenie, a ktorým je možnosť súdu priznať úspešnému účastníkovi sporu z práva k obchodnej firme právo na uverejnenie rozsudku na náklady účastníka neúspešného. Tento prostriedok má najmä morálny a satisfakčný význam, ale môže pôsobiť aj preventívne. Jedná sa tu v podstate o akýsi „doplnok“ k ustanoveniu § 155 odst. 4 OSŘ, ktoré umožňuje priznať rovnaké právo v konaní vo veciach ochrany práv pred nekalým súťažným jednaním a vo veciach ochrany spotrebiteľov. Pokiaľ teda nie je porušenie práv k obchodnej firme zároveň nekalou súťažou, je možné sa uverejnenia rozsudku domáhať len na základe ustanovenia § 12 odst. 3 ObchZ

⁵⁷Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník: Komentář, 12. vyd., C.H.Beck Praha 2009, s. 34.

Nárok na náhradu škody sa podľa § 12 odst. 2 ObchZ bude riadiť obchodným zákoníkom (konkrétne § 373 a nasl. ObchZ), čím je v súlade s § 1 odst. 2 ObchZ vylúčená aplikácia ustanovení občanského zákoníku o náhrade škody. Tento fakt ešte podporuje ustanovenie § 757 ObchZ, podľa ktorého pre zodpovednosť za škodu spôsobenú porušením povinností stanovených obchodným zákoníkom (a teda aj povinnosti nezasahovať neoprávnene do práv podnikateľa k jeho obchodnej firme) platia ustanovenia § 373 a nasl. ObchZ. Podľa týchto ustanovení sa tu jedná o zodpovednosť objektívnu s možnosťou liberácie, ak narušiteľ preukáže, že porušenie jeho povinnosti bolo spôsobené okolnosťami vylučujúcimi zodpovednosť.

Naproti tomu, pokiaľ ide o bezdôvodné obohatenie, neobsahuje obchodní zákoník žiadne zvláštne ustanovenie, a preto dôjde k subsidiárnemu použitiu úpravy tohto inštitútu v § 451 a nasl. OZ. Prípady porušenia práva k obchodnej firme, z ktorých rušiteľovi plynie určitý zisk je totiž možné podradiť pod „majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov“ v zmysle § 451 OZ.

4.2. Ochrana v rámci práva nekalej súťaže

V porovnaní s ochranou podľa ustanovení obchodného zákoníku o firemnom práve pokrýva ochrana podľa § 44 an. ObchZ značne užšie spektrum prípadov, nakoľko ide o ochranu relatívnu. Táto relativita je daná samotným vymedzením pojmu nekalá súťaž, ktoré podmieňuje použitie tejto úpravy skutočnosťou, že ide o jednanie v hospodárskej súťaži, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi súťaže a je spôsobilé privodiť ujmu iným súťažiteľom alebo spotrebiteľom (tzv. generálna klauzula). Dochádza tak k obmedzeniu rozsahu ochrany na prípady jednania vo vzťahu medzi súťažiteľmi, musí teda byť splnená podmienka existencie súťažného vzťahu medzi oprávneným a narušiteľom. Narušiteľom pritom podľa okolností môže byť aj nepodnikateľ⁵⁸.

⁵⁸ Uznesenie Vrchného súdu v Prahe č.j. 3 Cmo 1336/94-22.

Na generálnu klauzulu následne nadväzujú jednotlivé demonštratívne uvedené skutkové podstaty nekalej súťaže, z ktorých budú pre účely ochrany obchodnej firmy prichádzať do úvahy predovšetkým vyvolávanie nebezpečenstva zámieny a parazitovanie na povesti. Podľa konkrétnych okolností však nie je možné vylúčiť napr. ani použitie skutkovej podstaty klamlivého označovania tovaru a služieb.

Špecifikom tu je, že ide o ohrozovacie delikty, z čoho vyplýva, že na naplnenie týchto skutkových podstát postačí vyvolanie nebezpečenstva vzniku určitého právne závadného stavu, nie jeho samotný vznik. Postihnuteľné je však aj konanie, ktoré nenapĺňa znaky žiadnej z konkrétnych skutkových podstát vymenovaných v obchodníom zákoníku, nakoľko tu ide o demonštratívny výpočet. Postačí k tomu, aby takéto konanie napĺňalo znaky generálnej klauzuly tak, ako sú uvedené vyššie.

Pokiaľ ide o právne prostriedky ochrany proti nekalosúťažnému konaniu, má oprávnený súťažiteľ k dispozícii podobné nároky ako pri poskytovaní ochrany v rámci firemného práva. Úprava nekalej súťaže však navyše obsahuje možnosť podania akejkoľvek žaloby „vo verejnom záujme“, ku ktorej je aktívne legitimovaná právnická osoba oprávnená chrániť záujmy súťažiteľov alebo spotrebiteľov. O jednotlivých prostriedkoch bude bližšie pojednané v podkapitole 4.2.5.

Pomer takejto ochrany k ochrane poskytovanej podľa § 12 ObchZ je teda založený na vzťahu špeciality. Znamená to, že ak je protiprávne konanie zároveň konaním, ktoré je možné kvalifikovať ako nekalú súťaž, je potrebné použiť úpravu obsiahnutú v § 44 a nasl. ObchZ, predovšetkým potom ustanovenia o prostriedkoch ochrany v § 53 a 54 ObchZ.

Na druhej strane je však podľa môjho názoru možné na právo nekalej súťaže vo vzťahu k právu firemnému pozerat' ako na určitý „subsidiárny systém“ ochrany, v rámci ktorého je možné chrániť aj označenia, ktoré nespĺňajú formálne požiadavky na to, aby bolo možné vzťahnúť na ne ochranu podľa ustanovení obchodného zákoníku o ochodnej firme. Zároveň je táto úprava prostriedkom, pomocou ktorého Česká republika ako signatársky štát plní svoje záväzky plynúce jej z Parížskeho dohovoru na ochranu priemyselného vlastníctva z roku 1883. Dohovor totiž vyžaduje, aby bola ochrana poskytnutá obchodnému menu bez nutnosti jeho zápisu alebo prihlásenia. Pod rozsah takejto ochrany bude možné zahrnúť napríklad situácie, kedy nástupnícka spoločnosť nevyužije možnosť podnikat' pod obchodnou firmou svojho predchodcu. V takom prípade totiž dochádza k „uvoľneniu“ obchodnej firmy (vzniká možnosť zapísať ju pre iného podnikateľa) a vzniká tak priestor pre parazitovanie na povesti zaniknutej spoločnosti.

Týmto spôsobom je možné chrániť aj názov združenia bez právnej subjektivity, ako je vymedzené v § 10 odst. 2 ObchZ, ktorých označenie obchodní zákoník explicitne vylučuje z rozsahu ochrany v rámci práva firemného. Jedná sa o prípady tzv. faktickej spoločnosti, ktorá vznikla bez formálneho aktu, akým je zápis do obchodného registra a ktorou môže byť napríklad spoločné podnikanie viacerých osôb na základe zmluvy o združení podľa občanského zákoníku (§ 829 OZ). Nutnosť úpravy tohto typu spoločností vyvstáva zo skutočnosti, že v praxi tieto spoločnosti vykonávajú faktickú podnikateľskú činnosť a vstupujú do záväzkových vzťahov s tretími osobami a absencia regulácie by tak viedla k oslabeniu ich ochrany.

4.2.1. Klamlivé označovanie tovaru a služieb

Skutková podstata klamlivého označovania tovaru a služieb môže byť v súvislosti s ochranou obchodnej firmy naplnená v prípadoch, kedy je označenie tovaru alebo služby spôsobilé v hospodárskom styku vyvolať mylnú domnienku, že ním označený tovar alebo služba pochádza od určitého výrobcu. Podľa ustanovenia § 46

odst. 1 ObchZ je pritom irelevantné, či bolo toto označenie použité na tovare, jeho obale, obchodných písomnostiach apod., či k jeho použitiu došlo priamo alebo nepriamo a aký prostriedok bol pri tom použitý. Môže teda ísť okrem iného o označenie tovaru názvom výrazne pripomínajúcim obchodnú firmu súťažiteľa či naznačujúcim, že tovar je jeho výrobkom.

Podstatou ochrany pred klamlivým označovaním tovaru a služieb je jednak ochrana spotrebiteľa a jednak ochrana samotného výrobcu. Ochrana spotrebiteľa je tu zaistená v tom zmysle, že spotrebiteľ nebude uvedený do omylu, pokiaľ ide o vlastnosti a pôvod tovaru a služieb, ktoré u neho evokuje meno výrobcu na tomto tovare alebo v súvislosti s touto službou používané, a že tak pri nákupe tovaru označeného firmou určitého výrobcu dostane to, čo podľa svojich skúseností od tohto tovaru očakáva. Výrobca je naproti tomu chránený pred únikom zisku spôsobeným tým, že spotrebiteľia budú nakupovať výrobky iného súťažiteľa v domnienke, že ide o výrobky výrobcu, ktorý je na nich uvedený.

Za neprípustné sa okrem iného považuje aj to, ak údaj o výrobcovi obsahuje označenia naznačujúce určitú jeho zvláštnu kvalifikáciu, ktorou však nedisponuje buď vôbec (vtedy je takéto označenie nepravdivé) alebo ak spoločník, ktorý bol jej skutočným nositeľom a ktorého meno bolo zapísané ako súčasť obchodnej firmy, už spoločníkom nie je (v takom prípade pôjde o označenie klamlivé). Otázna je ďalej aj možnosť používania akademických titulov získaných v zahraničí na súkromných vysokých školách, nakoľko české zákonodarstvo pre udelenie takéhoto titulu vyžaduje absolvovanie štátnej skúšky.

4.2.2. Vyvolanie nebezpečenstva zámery

Obchodní zákoník v ustanovení § 47 upravuje ďalšiu skutkovú podstatu nekalej súťaže, ktorou je vyvolanie nebezpečenstva zámery. Vo vzťahu k obchodnej firme sa

ho dopustí ten, kto použije firmu alebo názov osoby alebo zvláštne označenie podniku už oprávnené používané iným súťažiteľom [§ 47 písm. a) ObchZ] za predpokladu, že toto jednanie je spôsobilé vyvolať nebezpečenstvo zámenny alebo klamlivú predstavu o spojení s podnikom, firmou, zvláštnym označením alebo výrobkami alebo výkonmi iného súťažiteľa.

Ustanovenie tak dopadá jednak na prípady, kedy súťažiteľ použije obchodnú firmu alebo označenie s ňou zameniteľné vo svojej obchodnej firme a jednak na situácie použitia obchodnej firmy podnikateľa jeho súťažiteľom napr. na výrobkoch či službách tohto súťažiteľa. Na naplnenie tejto skutkovej podstaty sa nevyžaduje úmysel, ide teda o zodpovednosť objektívnu⁵⁹ a môže ísť aj o tzv. nepriamu zameniteľnosť, teda spôsobilosť označenia vyvolať predstavu o vzájomnej organizačnej či ekonomickej previazanosti podnikov.

Obchodní zákoník tak pre naplnenie tejto skutkovej podstaty stanovuje dve kumulatívne podmienky v podobe nutnosti existencie skutočného oprávneného používania firmy a nebezpečenstva zámenny. Na to, aby mohla byť posudzovaná zameniteľnosť obchodnej firmy s obchodnou firmou už skôr zapísanou a používanou, však musí mať táto skoršia obchodná firma rozlišovaciu spôsobilosť (musí byť dištinktívna). Nebude teda možné uplatňovať túto skutkovú podstatu na základe označenia tvoreného výlučne druhovým označením (napr. Elektromechanik), ledaže by bolo doplnené dostatočne odlišujúcim dodatkom.

Pre vyslovenie zameniteľnosti s dištinktívnou obchodnou firmou pritom stačí, aby bola identická iba časť obchodnej firmy, ak to môže vyvolať dojem o vzájomnej súvislosti podnikateľov vykonávajúcich činnosť pod porovnávanými firmami, nakoľko predovšetkým u právnických osôb existuje pri voľbe obchodnej firmy nepreberné množstvo variantov. V porovnaní s ochranou firmy podľa § 12 ObchZ tu teda navyše musí hroziť nebezpečenstvo zámenny za súčasnej existencie súťažného vzťahu. Ochrana

⁵⁹ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe sp.zn. 3 Cmo 813/93 zo dňa 7.11.1994.

podľa firemného práva sa tak vzťahuje na širšiu škálu prípadov. Na naplnenie tejto skutkovej podstaty nekalej súťaže sa nevyžaduje úmysel, ide teda o zodpovednosť objektívnu⁶⁰.

V tomto prípade sa nejedná o bezprostrednú ochranu obchodnej firmy ako takej, ale o to, či jej použitie môže vyvolať nebezpečenstvo zámieny. Opätovne sa tu prejavuje súvislosť so základnými zásadami firemného práva, konkrétne so zásadou nezameniteľnosti, ku ktorej presadzovaniu v rámci súťažných vzťahov toto ustanovenie prispieva. Podobne tu ide o zameniteľnosť objektívnu, ktorú judikatúra posudzuje s ohľadom na „priemerného spotrebiteľa“ ako spotrebiteľa priemerne informovaného, pozorného a obozretného s prihliadnutím k jeho sociálne, kultúrne a jazykové danosti.

Je však nutné vziať do úvahy, že takýto spotrebiteľ nemá možnosť priameho porovnania relevantných označení a jeho pozornosť sa preto sústreďuje na označenie ako celok, nie na jeho jednotlivé časti a detaily, pričom úroveň pozornosti sa môže meniť v závislosti od druhu tovaru alebo služby. V porovnaní s minulosťou však dnes dochádza k posunu vo výklade tohto pojmu smerom k spotrebiteľovi o niečo samostatnejšiemu, vyspelejšiemu a inteligentnejšiemu⁶¹, a to najmä v dôsledku zohľadnenia aj iných než spotrebiteľských záujmov; napr. záujmov podnikateľov ako výrobcov a účastníkov trhu na strane ponuky.

4.2.3. Parazitovanie na povesti

Parazitovanie na povesti je upravené v § 48 ObchZ ako využívanie povesti podniku, výrobkov alebo služieb iného súťažiťa, pričom sa navyše vyžaduje, aby sa narušiteľ takéhoto jednania dopustil s cieľom získať pre výsledky vlastného alebo cudzieho podnikanie prospech, ktorý by inak nedosiahol.

⁶⁰ Rozhodnutie n.s.r. 1932 – Rv I 2235/30 (Sb.r.n.s. Vážný č. 11387).

⁶¹ Rozsudok ESD vo veci C-210/96 Gut-Springenheide und Tusky.

Na rozdiel od vyššie rozobratých skutkových podstát sa nevyžaduje oklamanie verejnosti a naopak, zavinenie sa v tomto prípade požaduje úmyselné, deliktná zodpovednosť bude teda subjektívna. Kľúčový pojem predstavuje povest', ktorú je možné čiastočne stotožniť s tzv. goodwill ako neviditeľnú hodnotu, ktorá býva stelesňovaná obchodnou firmou, príp. ochrannou známkou.

Takto je ďalej možné kvalifikovať napr. situáciu, keď v obchodnej firme právnickej osoby je uvedené meno osoby, ktorá reálne nemá s podnikom pod touto firmou podnikajúcim žiadne styky, ak je takéto meno podobné alebo zhodné s obchodnou firmou (príp. jej časťou) podnikateľa, ktorý má na trhu dobrú povest'. Je totiž dôvod predpokladať, že takáto osoba bola do podniku zaangažovaná účelovo, aby bolo možné využiť už získané dobré meno a povest' už existujúceho podniku⁶².

Ide teda súhrnne o prípady, kedy je obchodná firma podnikateľa využitá na prenos predstavy spotrebiteľskej verejnosti o určitej zvláštnej hodnote výrobkov vyrábaných pod touto firmou na výrobky iné, ako aj na vzbudenie predstavy o vzájomnom ekonomickom či organizačnom prepojení so známym podnikom.

4.2.4. Zľahčovanie

Nakoniec je v súvislosti s obchodnou firmou možné dopustiť sa nekalosúťažného jednanía kvalifikovaného ako zľahčovanie. Stane sa tak v prípade, keď súťažiteľ uvedie alebo rozširuje o pomeroch výrobkoch alebo výkonoch iného súťažiteľa údaje, ktoré sú nepravdivé a ktoré sú spôsobilé privodiť tomuto druhému súťažiteľovi ujmu (ust. § 50 odst. 1 ObchZ). V praxi teda dochádza k identifikácii obchodnej firmy podnikateľa a jej spojeniu s určitými nepravdivými negatívnymi

⁶² Rozhodnutie n.s.r. 1934 – Rv I 11/34 (Sb. n. s. r. Vážný č. 13670).

údajmi, ktoré môžu vyústiť do zníženia mienky spotrebiteľov o podnikateľovi samotnom, príp. o jeho výrobkoch či službách a tým aj k poklesu zisku.

Ide tu o charakteristický ohrozovací delikt, nakoľko jednanie musí byť iba spôsobilé ujmu spôsobiť, nemusí teda dôjsť k ujme samotnej. Hypotéza je tu vyjadrená alternatívne, túto skutkovú podstatu je tak možné naplniť buď uvedením alebo rozširovaním takýchto údajov, a to v prípade aj jednorazovo a neverejne, napr. v kruhu rodiny⁶³. Jednajúci navyše nemusí mať o nepravdivosti týchto údajov vedomosť, zľahčovanie je teda budované na princípe objektívnej zodpovednosti.

Na druhej strane je zľahčovaním uvedenie a rozširovanie uvedených údajov aj vtedy, pokiaľ sú pravdivé, musia však byť opäť spôsobilé privodiť súťažiteľovi ujmu (ust. § 50 odst. 2 ObchZ). V tomto prípade sa vyžaduje, aby sa súťažiteľ dopustil kumulatívne oboch podôb jednania; uvedenia aj rozširovania údajov. V súvislosti so zľahčovaním pomocou pravdivých údajov však obchodní zákoník súťažiteľovi poskytuje možnosť liberácie v podobe tzv. oprávnenej obrany. Súťažiteľ sa tak nedopustí zľahčovania, ak bol k jednaniu naplňujúcemu znaky jeho skutkovej podstaty donútený okolnosťami.

Od trestného činu pomlavy podľa § 184 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a porušenia ochrany osobnosti fyzickej alebo právnickej osoby podľa § 11, resp. § 19 OZ sa zľahčovanie odlišuje svojou súvislosťou s hospodárskou súťažou; jednajúcim aj zľahčovaným môže byť výlučne súťažiteľ. Tiež sa vyžaduje, aby bol z podávanej informácie, resp. údajov jednoznačne identifikovateľný.

4.2.5. Prostriedky ochrany na nekalosúťažnej úrovni

⁶³ Eliáš, K.: Kurs obchodního práva, Obecná část, Soutěžní právo, 5. vydání, C.H.Beck, Praha 2007, s. 336.

Ustanovenie § 53 ObchZ dáva osobám, ktorých práva boli nekalou súťažou porušené alebo ohrozené, právo domáhať sa, aby sa rušiteľ nekalosúťažného jednanja zdržal a odstránil závadný stav. K dispozícii majú tiež možnosť žiadať od rušiteľa primerané zadosťučinenie, náhradu škody a vydanie bezdôvodného obohatenia. Ide teda o nároky zhodné s tými, ktoré ponúka podnikateľovi, ktorého práva k obchodnej firme boli porušené, ustanovenie § 12 ObchZ, a platia pre ne obdobné pravidlá, aké boli popísané vyššie.

Hoci táto možnosť nie je v ustanoveniach o ochrane pred nekalou súťažou výslovne uvedená, na základe úpravy obsiahnutej v § 155 odst. 4 OSŘ môže súd priznať úspešnému účastníkovi sporu z nekalej súťaže na jeho návrh aj právo uverejniť rozsudok na náklady účastníka neúspešného. Je však potrebné podotknúť, že tu ide len o akúsi „dodatočnú“ sankciu a súd nie je povinný ju uložiť. Pri rozhodovaní o tomto type sankcie musí súd vziať do úvahy predovšetkým jej primeranosť vo vzťahu k ujme, ktorá bola protiprávnym jednaním spôsobená, aby sa tak v súlade s § 1 OSŘ dosiahla spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov všetkých účastníkov, teda nielen toho, ktorý mal vo veci úspech. V závislosti na tom, súd v rozhodnutí stanoví aj rozsah, formu a spôsob uverejnenia vrátane druhu komunikačného prostriedku, ktorý má byť použitý⁶⁴.

Či bude v konkrétnom prípade uplatnený nárok majetkovej alebo nemajetkovej povahy, bude mať vplyv aj na to, aký okruh subjektov bude k ich uplatňovaniu legitimovaný. Aktívne legitimovaný však bude v zmysle § 53 ObchZ vždy osoba, ktorej práva boli nekalou súťažou porušené alebo ohrozené, teda podnikateľ, do ktorého práv k obchodnej firme bolo nekalou súťažou zasiahnuté. Do úvahy však prichádza aj aktívna legitimácia spotrebiteľa k podaniu žaloby z dôvodu vyvolávania nebezpečenstva zámenny použitím firmy určitého podnikateľa iným súťažiteľom. Návrh na začatie konania sa podáva podľa § 80 písm. b) OSŘ, vecne príslušnými sú v prvom stupni podľa § 9 odst. 3 písm. l) OSŘ krajské sudy.

⁶⁴ Munková, J.: Právo proti nekalé soutěži. Komentář. 1. vydání. Praha, C.H.Beck 1996, s. 101.

4.3. Verejnoprávna ochrana

Na rozdiel od ochrany poskytovanej oprávnenému užívateľovi predpismi súkromného práva ide v prípade ochrany verejnoprávnej predovšetkým o chránenie záujmov tretích osôb pred zneužívajúcim konaním podnikateľa ako majiteľa obchodnej firmy, nezanedbateľná je však aj funkcia ochrany majiteľa firmy samotného. Východiskom pre túto ochranu je zavinenie, na rozdiel od vyššie uvedených rovín ochrany ide teda o zodpovednosť subjektívnu.

V jednotlivých verejnoprávnych predpisoch je tak postihované napríklad nesprávne používanie firmy podľa živnostenského zákona, alebo je stanovená výlučnosť používania určitých druhov firiem určitými skupinami subjektov podľa zák. č. 21/1992 Sb. o bankách, zák. č. 189/2004 Sb. o kolektívnom investovaní či zák. č. 229/1992 Sb. o komoditných burzách. Dôsledkom týchto úprav je napr. poskytnutie istoty tretím osobám, že subjekt vykonávajúci danú hospodársku činnosť sa vyznačuje určitými štátom aprobovanými kvalitami a tým poskytuje druhej strane vyššiu pravdepodobnosť vytvorenia bezproblémového právneho vzťahu podrobeného inštitucionalizovanej kontrole.

4.3.1. Ochrana v rámci trestného práva

Trestnoprávna ochrana obchodnej firmy je zaistená zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (ďalej TZ). Použiteľné ustanovenia sú obsiahnuté v hlave VI. (trestné činy hospodárske), Díeloch 3 a 4 (Trestné činy proti záväzným pravidlám tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou a Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu).

Konkrétne ide napr. o trestný čin porušenia predpisov o pravidlách hospodárskej súťaže vymedzený v § 248 odst. 1 TZ. Dopustí sa ho ten, kto poruší právny predpis o nekalej súťaži tým, že sa pri účasti v hospodárskej súťaži dopustí okrem iného klamavého označovania tovaru a služieb, vyvolávania nebezpečenstva zámieny, parazitovania na povesti podniku alebo zľahčovania a spôsobí tým vo väčšom rozsahu ujmu iným súťažiteľom alebo spotrebiteľom alebo tým sebe alebo inému vo väčšom rozsahu opatrí neoprávnené výhody. Takáto osoba bude potrestaná odňatím slobody až na tri roky, zákazom činnosti alebo prepadnutím veci alebo inej majetkovej hodnoty.

Priamo je obchodná firma chránená ustanovením § 268 odst. 2 TZ upravujúcim trestný čin porušenia práv k ochrannej známke a iným označeniam. Objektívna stránka tohto trestného činu spočíva v tom, že páchatel' pre dosiahnutie hospodárskeho prospechu neoprávnené užíva obchodnú firmu alebo akékoľvek označenie s ňou zameniteľné. Kto sa tohto trestného činu dopustí, bude potrestaný odňatím slobody až na dva roky, zákazom činnosti alebo prepadnutím veci alebo inej majetkovej hodnoty.

4.3.2. Ochrana podľa prešupkového zákona

Obchodnej firme je poskytnutá ochrana aj na základe ustanovení zák. č. 200/1990 Sb., prešupkový zákon (ďalej PŕZ), konkrétne v rámci prešupkov na úseku podnikania a prešupkov na úseku porušovania priemyselných práv a porušovania práv k obchodnej firme.

Ustanovenie § 24 odst. 1 písm. c) bod 1. PŕZ ako prešupok sankcionuje porušenie povinnosti uvádzať na všetkých objednávkach, obchodných listoch, faktúrach, zmluvách a v rámci informácií sprístupňovaných verejnosti pristredníctvom diaľkového prístupu údaje o svojej obchodnej firme, príp. o svojom mene a priezvisku

alebo názve, ak obchodnú firmu nemá. V bode 3. je za priestupok označené aj porušenie povinnosti používať pri podnikaní obchodnú firmu resp. meno a priezvisko alebo názov pri podnikateľoch nezapísaných do obchodného registra. Za tento priestupok je pritom možné uložiť pokutu do 50 000 Kč a zákaz činnosti do 1 roku.

Ide teda o jedno z ustanovení zameraných nie na ochranu podnikateľa ako majiteľa firmy, ale na zaistenie dodržiavania jeho povinností, ktoré mu ako majiteľovi firmy vznikajú a tým na ochranu bezproblémového obchodného styku.

Naproti tomu § 33 odst. 1 písm. b) PŘZ je zamerané bezprostredne na ochranu majiteľa obchodnej firmy pred jej neoprávneným užívaním treťou osobou. Priestupku sa teda dopustí ten, kto neoprávnene užíval obchodnú firmu alebo akékoľvek značenie zameniteľné s ňou alebo s označením pre iného podnikateľa príznačným. Sankciou za tento priestupok je pokuta do 15 000 Kč. V porovnaní s obdobnou skutkovou podstatou § 268 TZ sa tu nevyžaduje úmysel dosiahnuť takýmto jednaním hospodársky prospech.

4.4. Ochrana obchodnej firmy ako ochrannej známky

Ochranná známka ako označenie tovaru alebo služieb je prostriedkom identifikácie podnikateľa vo vzťahu k jeho výrobkom alebo službám a zároveň inštitútom umožňujúcim zaručiť totožnosť ich pôvodu a odlíšiť ich tak na trhu od výrobkov a služieb iného podnikateľa. Ochrana pre takéto označenie je možné získať jeho zápisom do registra ochranných známk, a to na desať rokov s možnosťou opakovaného predĺženia. Podmienkou poskytnutia takejto ochrany obchodnej firme je, že v súlade s § 1 ZOZ ide o označenie schopné grafického znázornenia, ktoré je spôsobilé odlíšiť výrobky alebo služby jednej osoby od výrobkov alebo služieb inej osoby. Vo vzťahu k obchodnej firme prichádza do úvahy jej registrácia ako slovnej, príp. kombinovanej ochrannej známky či ich spojenia s logom.

Možnosť chrániť obchodnú firmu podľa zák. č. 441/2003 Sb. o ochranných známkách (ďalej ZOZ) je dôležitá predovšetkým z toho dôvodu, že v známkoprávnej rovine je možné poskytnúť ochranu nielen zneniu obchodnej firmy, ale aj jej grafickej úprave, pričom prípustnosť takéhoto riešenia stanovila už prvorepubliková judikatúra⁶⁵. Ďalšou neopomenuteľnou skutočnosťou je, že hodnota takto chránených obchodných firiem popredných svetových podnikov z rôznych sektorov trhu je nezriedka obrovská. Príkladom môžu byť spoločnosti ako Coca-Cola (hodnota 68,7 mld. USD), IBM (60,2 mld. USD), Microsoft (56,6 mld. USD) a iné⁶⁶, ktoré si dominantný prvok znenia svojej obchodnej firmy nechali zaregistrovať ako ochrannú známku.

Cieľom známkoprávnej ochrany obchodnej firmy je chrániť obchodnú firmu v situáciách, kedy sa tretie osoby budú vytvorením nebezpečenstva zámeny svojho označenia s touto firmou pokúšať ťažiť z povesti, ktorú podnikateľ ako majiteľ firmy nadobudol. Konanie o porušení práv z ochrannej známky je primárne konaním správnym, ničmenej v zmysle § 4 odst. 1 písm. a) zák. č. 150/2002 Sb., súdny rád správny je možný jeho súdny prieskum. V tom je možné vidieť rozdiel tejto úpravy od úpravy nekalej súťaže, nakoľko v druhom prípade ide o kontradiktórne konanie odvíjajúce sa od začiatku pred súdom.

Právo vlastníka ochrannej známky k tejto známke má v zmysle § 8 ZOZ jednak pozitívny aspekt, ktorým je výlučné právo vlastníka túto ochrannú známku používať pre výrobky a služby, pre ktoré bola zapísaná vrátane jeho oprávnenia používať ju so značkou ®, a jednak aspekt negatívny spočívajúci v zákaze používať určité označenia bez súhlasu vlastníka známky tretími osobami. (V súlade so znením zákona o ochranných známkách som sa rozhodla používať výraz „vlastník ochrannej známky“, hoci právna teória sa v tomto prípade kloní skôr k výrazu „majiteľ“⁶⁷).

⁶⁵ Sb.r.n.s. Vážný č. 2 636 z r. 1923.

⁶⁶ www.interbrand.com, Best Global Brands 2009 Report

⁶⁷ Pipková, H.: Ochranná známka Společností a ochranná známka v Evropském společenství, ASPI, a.s., Praha 2007, s. 18.

Tieto označenia sú vymedzené vzájomným vzťahom označení samotných a výrobkov alebo služieb, ktoré majú chrániť k ochrannej známke a ňou chráneným výrobkom alebo službám. Tak nie je možné používať označenie zhodné s ochrannou známkou pre zhodné výrobky alebo služby, označenie zhodné alebo podobné s ochrannou známkou pre zhodné alebo podobné výrobky alebo služby (tu je ako ďalšia podmienka stanovená aj existencia pravdepodobnosti zámery na strane verejnosti vrátane možnosti asociácie označenia a ochrannej známky) a označenie zhodné alebo podobné s ochrannou známkou majúcou v Českej republike dobré meno bez ohľadu na druh výrobkov alebo služieb, ak by jeho používaním mohlo dôjsť k nepoctivému ťaženiu z rozlišovacej spôsobilosti alebo dobrého mena tejto známky alebo by im bolo na ujmu (tu je opäť možné vysledovať súvislosť s právom proti nekalej súťaži, konkrétne s parazitovaním na povesti).

Medzi nároky, ktoré má vlastník ochrannej známky k dispozícii proti neoprávnenému užívateľovi kolidujúceho označenia, patria právo domáhať sa na súde vyslovenia zákazu závadného konania a odstránenia jeho následkov, ako aj primeraného zadosťučinenia (§ 8 odst. 4 ZOZ). Zároveň nie je dotknutý jeho nárok požadovať vydanie bezdôvodného obohatenia či náhradu škody (ide teda znovu o nároky zhodné s nárokmi podľa firemného práva či práva proti nekalej súťaži). Súd môže ďalej osobám, ktoré uviedli alebo plánujú uviesť tovar alebo služby označené napadnutým označením na trh, stanoviť povinnosť poskytnúť vlastníkovi známky informácie o ich pôvode alebo o dokladoch ich sprevádzajúcich. Zvláštnym prostriedkom nápravy je možnosť súdu na návrh oprávneného vlastníka ochrannej známky nariadiť stiahnutie z trhu a zničenie výrobkov porušujúcich jeho známkové práva.

V prípade stretu práv zo zapísanej ochrannej známky a predchádzajúceho používania rovnako znejúcej obchodnej firmy konkurujúceho podniku je potrebné skúmať prioritu práva. Pokiaľ svedčí obchodnej firme, musí majiteľ ochrannej známky ustúpiť a strpieť používanie firmy v súlade s právnymi predpismi, a to najmä vtedy, keď kolidujú aj výrobky a služby relevantných podnikateľov alebo sa jedná o obchodné

firmy svetoznámych spoločností, čo nakoniec potvrdzuje aj rozhodovacia prax českého Úradu priemyslového vlastníctví⁶⁸. Východiskom tu sú hmotnoprávne zásady o zachovávaní dobrých mravov súťaže a súťažnej slušnosti, ktorým sa nesmie priečiť ani výkon formálneho práva plynúceho zo zápisu známky do registra.

Pokiaľ ide o konkrétne ustanovenia zákona o ochranných známkách použiteľné v súvislosti s ochranou do registra ochranných známk nezapísanej obchodnej firmy, je podľa môjho názoru možné existenciu takejto kolidujúcej (teda zhodnej, príp. zameniteľnej) firmy zaradiť medzi relatívne dôvody odmietnutia známkoprávnej ochrany prihlasovaného označenia.

Ustanovenie § 7 odst. 1 písm. j) ZOZ totiž stanoví, že prihlasované označenie nebude možné do registra ochranných známk zapísať na základe námietok podaných vlastníkom staršieho práva z iného priemyselného vlastníctva, ak toto právo môže byť používaním prihlasovaného označenia dotknuté. Ako bolo vyššie uvedené, patrí právo k obchodnej firme do skupiny priemyselných práv, resp. medzi práva na označenie. Vylúčenie takéhoto označenia z rozsahu ochrany poskytovanej ochranným známkam tak bude môcť podaním námietok, príp. návrhu na prehlásenie neplatnosti ochrannej známky (§ 32 odst. 3 ZOZ) dosiahnuť majiteľ staršej obchodnej firmy.

4.5. Ochrana podľa občanského zákoníku

Občanský zákoník v ustanoveniach § 11 a nasl., resp. §19b v rámci ochrany osobnosti poskytuje obecnú ochranu menu fyzickej osoby, ako aj názvu právnickej osoby. Ustanovenie § 13 odst. 1 OZ poskytuje fyzickej osobe pri neoprávnenom zásahu do práva na ochranu osobnosti možnosť domáhať sa upustenia od takéhoto zásahu a odstránenia jeho následkov (ide teda o nárok zdržovací a odstraňovací), ako aj

⁶⁸ Napr. rozhodnutie ÚPV ČR sp. zn. O-104542-95 zo dňa 15.10.1998; sp. zn. O-81747-93 zo dňa 5.5.1998; sp. zn. O-71898-92 zo dňa 6.5.1998 (všetky Jakl, L.: Sbíрка správních rozhodnutí ve věcech průmyslových práv).

primeraného zadosťučinenia. Uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je však podľa § 13 odst. 2 OZ podmienené tým, že došlo v značnej miere k zníženiu dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v spoločnosti. Meno fyzickej osoby je chránené aj po jej smrti, keďže § 15 OZ dáva právo uplatňovať nároky z ochrany osobnosti zosnulého jeho manželovi, partnerovi alebo deťom, príp. jeho rodičom.

Občanský zákoník ďalej v § 19b upravuje názov právnickej osoby a pre prípad jeho neoprávneného použitia dáva tejto osobe k dispozícii zdržovací a odstraňovací nárok, ako aj právo požadovať primerané zadosťučinenie podobne, ako je tomu u fyzických osôb. Výslovne tiež stanovuje možnosť uplatňovať tieto nároky v prípadoch neoprávnených zásahov do dobrej povesti právnickej osoby. Ide teda celkom zrejme o paralelu s úpravou ochrany osobnosti fyzickej osoby.

Z hľadiska ochrany obchodnej firmy však použitie tejto úpravy neprichádza do úvahy, nakoľko ide vo vzťahu k úprave firemného práva v obchodníku ide o systém subsidiárny. Prakticky tak budú nároky z ochrany osobnosti a názvu a dobrého mena právnickej osoby uplatňovať len podnikatelia nezapísaní do obchodného registra.

4.6. Predbežné opatrenie

Inštitút predbežného opatrenia hrá vďaka svojmu preventívnemu charakteru z hľadiska ochrany obchodnej firmy pomerne významnú úlohu. Ide totiž o prostriedok, ktorým je možné promptne reagovať na porušovanie práv podnikateľa k jeho obchodnej firme a rýchlo dosiahnuť konzerváciu určitého status quo, čím je možné predísť vzniku alebo narastaniu negatívnych dôsledkov, ktoré pre podnikateľa takéto porušovanie má.

Obchodní zákoník samotný úpravu predbežného opatrenia neobsahuje, je preto nutné použiť obecnú súkromnoprávnu úpravu v § 74 a nasl. OSŘ. Podľa nej je podmienkou nariadenia predbežného opatrenia potreba dočasne (predbežne) upraviť pomery účastníkov alebo existencia obavy, že by mohol byť ohrozený výkon súdneho rozhodnutia. Zároveň je však potrebné podotknúť, že sa jedná o prostriedok svojím charakterom mimoriadny a má smerovať k ovplyvneniu chovania ním dotknutých subjektov, ktoré bezprostredne hrozí či trvá⁶⁹. Pokiaľ však opakovanie nekalosúťažného konania nehrozí, nie je na mieste predbežné opatrenie nariaďovať⁷⁰.

Z ustanovenia § 75 odst. 1 OSŘ vyplýva, že predbežné opatrenie vo veciach ochrany práv k obchodnej firme bude predseda senátu nariaďovať vždy na návrh, keďže aj samotné konanie v týchto veciach je konaním, ktoré je možné začať len na základe návrhu. K nariadeniu predbežného opatrenia je podľa § 74 odst. 3 OSŘ súd, ktorý je príslušný ku konaniu vo veci samej, v prípade sporov z obchodnej firmy teda súd krajský (vid' vyššie).

Predbežné opatrenie je v súlade s § 102 odst. 1 OSŘ možné vydať aj po začiatku konania vo veci samej, ak vyvstane potreba zabrániť vzniku alebo rozširovaniu ujmy účastníka, príp. ak existuje obava, že by mohol byť ohrozený výkon rozhodnutia, ktoré bude v konaní vydané. Táto možnosť sa vzťahuje aj na prípady, keď zákaz obsiahnutý v návrhu na vydanie predbežného opatrenia je predmetom zdržovacieho nároku uplatneného v žalobe⁷¹.

Predbežným opatrením je v súvislosti s ochranou obchodnej firmy možné domáhať sa predovšetkým toho, aby dotyčný (ktorým v zmysle § 76 odst. 2 OSŘ môže byť aj osoba odlišná od účastníka konania) niečo vykonal, niečoho sa zdržal alebo niečo strpel (§ 76 odst. 1 písm. f) OSŘ), prípadne aby nenakladal s určitými vecami alebo

⁶⁹ Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe č.j. R 3 Cmo 207/98.

⁷⁰ Uznesenie Vrchného súdu v Prahe č.j. 3 Cmo 594/95-51.

⁷¹ Uznesenie Vrchného súdu v Prahe č.j. 3 Cmo 280/95-38.

právami, napr. s tovarom neoprávnene označeným obchodnou firmou žalobcu, ktorý má distributér ako povinný z predbežného opatrenia u seba (§ 76 odst. 1 písm. e) OSŘ). Opäť však platí, že uplatnenie nároku na zdržanie sa užívania zapísanej obchodnej firmy je neprípustné⁷².

5. Úprava obchodnej firmy na medzinárodnej úrovni

Na medzinárodnej úrovni je ochrana obchodnej firmy upravená Parížskym úijným dohovorom na ochranu priemyselného vlastníctva, vyhlásenou pod č. 64/1975 Sb. v znení vyhlášky č. 81/1985 Sb. Dohovor je založený na princípe neformálnej ochrany, keď podľa jeho čl. 8 sa ochrana poskytuje vo všetkých úijných krajinách bez potreby akéhokoľvek zápisu či prihlásenia. To korešponduje aj s predmetom ochrany, ktorý je v českom preklade vymedzený ako „obchodné meno“, nie „obchodná firma“.

Ochrana podľa tohto dohovoru teda dopadá na širšie spektrum označení a je tak podľa nej možné chrániť aj označenia, na ktoré sa inak ochrana podľa ustanovení obchodného zákoníku o firemnom práve nevzťahuje. Je tomu tak preto, že aj úijné krajiny, v ktorých je ochrana obchodného mena viazaná na jeho registráciu alebo iný formálny akt, sú na základe čl. 2 Dohovoru povinné poskytovať rovnakú ochranu obchodným menám všetkých osôb z tohto Dohovoru oprávnených⁷³, ktorými sú príslušníci všetkých úijných krajín.

Podmienkou pre získanie ochrany podľa Dohovoru je však skutočnosť, že podnikateľ sa pri svojej hospodárskej činnosti stal určitým spôsobom známym. Za takých okolností mu je na tejto úrovni zaistená ochrana proti protiprávnemu jednaniu spočívajúcemu napríklad v používaní zhodného alebo zameniteľného obchodného mena inou osobou činnou v podobnom obore.

⁷² Uznesenie Vrchného súdu v Prahe č.j. 3 Cmo 234/93 zo dňa 9.8.1993.

⁷³ Růžička, M. in Knap, K., Opltová, M., Kříž, J., Růžička, M.: Práva k nehmotným statkům, 1. vydání, Codex, nakladatelství Hugo Grotia, a.s., Praha 1994, s. 235.

V čl. 9 obsahuje Parížsky dohovor zvláštny prostriedok ochrany, ktorým je možnosť pri dovoze do únijnej krajiny, v ktorej je obchodné meno chránené, zabaviť tovar nedovolené týmto obchodným menom označený. Zabavenie môže prebehnúť aj v krajine, v ktorej k nedovolenému označeniu došlo, ako aj na území krajiny, do ktorej boli predmetné výrobky dovezené. Možnosť realizácie tohto opatrenia je však podmienená existenciou národnej legislatívy umožňujúcej takýto postup alebo minimálne určité alternatívne kroky (čl. 9 odst. 3, resp. 5). V prípade absencie zodpovedajúcej úpravy v národnom právnom poriadku únijnej krajiny nezostáva oprávnenému užívateľovi obchodného mena iné, než využiť prostriedky ochrany zakotvené vnútroštátnym právom danej krajiny v zmysle čl. 9 odst. 6 Dohovoru. Inak je v prípade splnenia podmienok možné domáhať sa na základe Dohovoru aj ochrany obchodného mena proti nekalej súťaži podľa čl. 10 bis Dohovoru.

6. Slovenská úprava obchodnej firmy

Slovenský zák. č. 513/1991 Zb., obchodný zákonník (ďalej ObchZ SR) v § 8 namiesto pojmu obchodná firma používa výraz „obchodné meno“. Toto je, na rozdiel od súčasnej českej úpravy, definované ako názov, pod ktorým podnikateľ vykonáva právne úkony pri jeho podnikateľskej činnosti (ide teda o obdobnú úpravu, akú obsahoval český obchodní zákoník pred účinnosťou novely č. 370/2000 Sb., s ktorou má, nakoniec, slovenská úprava mnohé spoločné).

Slovenské právo teda ochranu názvu podnikateľa neviaže na jeho zápis v obchodnom registri a na základe citovaného ustanovenia je možné chrániť aj názvy podnikateľov nezapísaných – rozsah ochrany je teda v porovnaní s českou obchodnou firmou širší a formulácia zodpovedajúcich ustanovení podľa môjho názoru lepšie vystihuje podstatu ochrany obchodného mena, ako ju zakotvuje Parížsky únijný dohovor.

Podnikatelia – fyzické osoby majú obligatórne osobné obchodné meno tvorené ich menom a priezviskom tak, ako je zapísané v matrike. Začiatok ochrany obchodného mena pritom spadá v jedno s dňom získania podnikateľského oprávnenia a začatia podnikateľskej činnosti, deň ohlásenia živnosti či začatia vykonávania živnosti koncesovanej po doručení koncesnej listiny. Základnou podmienkou je však vždy skutočné vykonávanie činnosti. Pokiaľ ide o dodatky, § 9 odst. 1 ObchZ SR výslovne pripúšťa iba dodatky osobné alebo vecné, z čoho sa odvodzuje, že fantazijné sú v tejto súvislosti zakázané⁷⁴.

Právnické osoby § 9 odst. 2 a 3 ObchZ SR s ohľadom na ich obchodné meno rozdeľuje na tri skupiny: 1) obchodné spoločnosti a družstvá, 2) právnické osoby zapisované do obchodného registra na základe zvláštného zákona a 3) právnické osoby nezapísané do obchodného registra (napr. štátne rozpočtové alebo príspevkové organizácie⁷⁵). Obchodné meno prvých dvoch skupín predstavuje názov, pod ktorým sú zapísané do obchodného registra, u tretej skupiny je to názov, pod ktorým bola zriadená, pričom súčasťou mena je povinne dodatok označujúci právnu formu právnickej osoby.

Ochranu získava obchodné meno buď dňom zápisu do obchodného registra (ide tak o zápis konštitutívny) alebo dňom, kedy právnická osoba nezapisovaná do obchodného registra získa podnikateľské oprávnenie a začne reálne vykonávať podnikateľskú činnosť. Pri nesplnení týchto podmienok, ako aj v čase medzi založením a vznikom spoločnosti zapisovanej do obchodného registra, je názov právnickej osoby chránený subsidiárne len predpismi práva občianskeho. Oproti českému obchodnímu zákoníku stanoví jeho slovenský ekvivalent od 1.1.2002 priamo v ustanoveniach firemného práva navyše ešte povinnosť podnikateľa uvádzať obchodné meno aj

⁷⁴ Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 6 Obo 194/97.

⁷⁵ Suchoža, J. a kol.: Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár. EUROUNION, spol. s r.o., Bratislava 2003, s. 46.

s dodatkom vyjadrujúcim jeho aktuálny právny stav (napr. „v likvidácii“, „v konkurze“ atď.).

Ustanovenie § 10 ObchZ SR obsahuje požiadavky kladené na obchodné meno, konkrétne zásadu nezameniteľnosti a zákaz vzbudzovať klamlivú predstavu. Výkladom sa však, zhodne s českou úpravou, odvodzujú aj ďalšie zásady, ako zásada primeranosti, jasnosti a jednotnosti. V súlade s týmito zásadami k odlišeniu obchodného mena právnickej osoby nepostačí odlišný dodatok o právnej forme a fyzická osoba majúca zhodné meno s inou fyzickou osobou podnikajúcou v tom istom mieste je povinná doplniť obchodné meno odlišujúcim osobným alebo vecným dodatkom.

Naproti tomu združeniu osôb bez právnej subjektivity nevzniká obchodné meno, ale iba spoločné označenie. Pokiaľ ide o prieskum splnenia podmienok tvorby obchodného mena, s účinnosťou od 1.2.2004 už registrové súdy nie sú povinné skúmať obchodné meno z hľadiska jeho vyhovenia všetkým pravidlám tvorby (napr. z toho pohľadu, či nenarušuje mravnosť), ale iba to, či sa návrh na zápis netýka obchodného mena už zapísaného.

Rovnako ako české firemné právo, aj slovenská úprava obchodného mena je založená na princípe jeho viazaného prevodu. Jediným rozdielom oproti českej úprave je tu povinnosť právneho nástupcu používať staré obchodné meno okrem nástupníckeho dodatku aj s dodatkom obsahujúcim meno nástupcu.

Odlišne je tiež upravené používanie v obchodnom mene právnickej osoby meno spoločníka alebo člena, ktorý ním prestal byť, a to tak, že pri smrti takejto osoby je ako podmienka ďalšieho používania mena zosnulého stanovený výlučne súhlas dedičov (ustanovenie neobsahuje možnosť vyjadriť súhlas s takýmto používaním v závete), pričom sa tým myslia osoby uvedené v § 15 zák. č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník

(znenie je v podstate identické so znením zhodného ustanovenia českého občanského zákoníku).

Čo sa týka právnych prostriedkov ochrany obchodného mena, poskytuje § 12 ObchZ SR ochranu aj proti ohrozeniu práv z obchodného mena, nielen proti ich porušeniu. Zakotvený je zdržovací aj odstraňovací nárok, pričom demonštratívne sú uvedené konkrétne formy uplatňovaných nárokov, napr. zničenie a stiahnutie z obehu neoprávnene vyrobených výrobkov porušujúcich práva k obchodnému menu, zničenie materiálov a nástrojov použitých pri ich výrobe, povinnosť poskytnúť informácie o pôvode a distribúcii takýchto výrobkov alebo služieb, ako aj o ich cene a množstve.

K takejto povinnosti je pritom možné zaviazat' akúkoľvek osobu, ktorá má uvedené výrobky v držbe či využíva uvedené služby (teda aj spotrebiteľa) a tiež osobu, ktorá sa zúčastnila procesu výroby či distribúcie takýchto tovarov a služieb alebo ktorá porušenie práv k obchodnému menu umožnila.

Ďalšie nároky sú potom zhodné so znením českého § 12 ObchZ, teda právo požadovať primerané zadosťučinenie (aj v peniazoch), vydanie bezdôvodného obohatenia, náhrady škody a zverejnenia rozsudku. Na rozdiel od českého práva sú k prejednávaní sporov z porušenia práv k obchodnému menu v prvom stupni príslušné okresné sudy (§ 11 zák. č. 371/2004 Zb.)

7. Navrhovaná právna úprava

Minulý rok vypracovalo Ministerstvo spravodlivosti ČR návrh rekodifikácie českého súkromného práva v podobe nového občanského zákoníku, obchodního zákona a zákona o mezinárodním právu soukromém. V máji roku 2009 bol vládny návrh zákona predložený predsedovi Poslaneckej snemovne, ktorý vzápätí doporučil jeho

prejednanie. V dôsledku politických zmien bol síce návrh koncom roku 2009 vládou stiahnutý, jeho prejednanie a prijatie však zostáva prioritou aj novej vlády. Z tohto dôvodu sa budem jednotlivým pripravovaným zmenám venovať len stručne a spomeniem len tie, podľa môjho názoru, najdôležitejšie.

V návrhu nového občanského zákoníku došlo k posunu smerom k chápaniu firmy skôr ako práva majetkového⁷⁶, čo sa prejavilo najmä v chýbajúcom ustanovení o viazanom prevode firmy, podľa čoho by bolo po novom možné previesť firmu aj bez prevodu podniku.

Oproti pôvodnej úprave dochádza tiež k výslovnému zakotveniu zásady jednotnosti a naopak, v ustanoveniach o obchodnej firme nenájdeme výpočet jednotlivých nárokov z porušenia práv k obchodnej firme v tom rozsahu, v akom sú obsiahnuté v úprave nekalej súťaže, tento je nahradený odkazom na jednotlivé nároky z nekalej súťaže.

K posunu dochádza aj v pojatí obchodnej firmy fyzickej osoby, ktorá podľa navrhovanej úpravy nemusí byť totožná s občianskym menom tejto osoby. Podmienkou však je zachovanie možnosti určiť z obchodnej firmy, že ide o fyzickú osobu.

Zmeny sa týkajú aj úpravy starej firmy, nakoľko naďalej by sa nemal vyžadovať výslovný súhlas právneho predchodcu (alebo jeho právneho nástupcu) s jej používaním v prípade nadobudnutia firmy. Postačí teda súhlas konkludentný, avšak stále s podmienkou, že k starej firme bude pripojený nástupnícky dodatok. V prípade premeny právnickej osoby je potom potrebný len súhlas právneho nástupcu. Ak je však nástupcov viac, je nutné presne určiť toho z nich, na ktorého má obchodná firma prejsť; inak k prechodu nedôjde vôbec.

⁷⁶<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>, s.105

Novinkou je v tejto súvislosti tiež ustanovenie o možnosti odvolať súhlas s ďalším užívaním mena osoby v obchodnej firme, a to zo závažných dôvodov, kedy nie je po odvolávajúcom možné spravodlivo požadovať, aby bolo meno vo firme používané naďalej. Právo odvolať súhlas s používaním návrh zákona priznáva aj právnenému nástupcovi osoby, ktorá ho udelila.

Záver

Cieľom mojej diplomovej práce, ako bolo predoslané v úvode, bolo priblížiť čitateľovi problematiku firemného práva so všetkými jeho kľúčovými inštitútmi v čele s obchodnou firmou ako takou.

Pri vyhotovovaní práce som pracovala tak so staršou, ako aj aktuálnou literatúrou, legislatívou i judikatúrou za súčasného využívania internetových zdrojov. Snažila som sa pritom poskytnúť ucelený obraz o obchodnej firme a s ňou súvisiacej právnej úprave, vrátane úpravy na medzinárodnej a zahraničnej (slovenskej) úrovni.

Prácu som preto po všeobecnom pojednaní o pojme a význame obchodnej firmy uviedla krátkym historickým exkurzom do historického vývoja tohto inštitútu na území Českej republiky, ktorý, ako verím, poskytol aspoň základný podklad pre pochopenie súčasných vývojových trendov, ako aj aktuálnej úpravy v tejto oblasti. Nasledovala časť zameraná na súčasnú českú úpravu, v ktorej som sa podrobne venovala najmä zásadám firemného práva a následne jednotlivým prostriedkom ochrany obchodnej firmy, ktoré boli zároveň ťažiskom môjho záujmu pri štúdiu tejto látky.

Nakoľko sa domnievam, že ani v tejto oblasti nie je možné opomínať význam medzinárodnej úpravy, pokúsila som sa aspoň o stručné načrtnutie jej základných zásad a predovšetkým o zdôraznenie jej odlišností v porovnaní s úpravou v Českej republike. Zároveň som z komparatívnych dôvodov uviedla časť zaoberajúcu sa úpravou obchodného mena obsiahnutou v slovenskom obchodnom zákonníku ako právnom predpise, ktorého korene (a je to nakoniec z úpravy celkom zreteľne vidieť) ležia v spoločnej česko-slovenskej právnej minulosti. Výberom práve tejto zahraničnej úpravy som chcela poukázať na posun, ku ktorému Česká republika oproti pôvodnej úprave

obchodnej firmy dospela a ktorý spočíva predovšetkým v zmene chápania firmy ako takej.

Ďalšie vývojové zmeny môžeme v tejto súvislosti s najväčšou pravdepodobnosťou očakávať v blízkej budúcnosti, o čom svedčí aj vládny návrh nového občanského zákoníku, ktorý nebol prijatý, ako sa nazdávam, len nešťastnou zhodou politických okolností. Základné zmeny, ktoré táto navrhovaná úprava prináša, sú zhrnuté v poslednej časti práce.

Záverom by som si dovoľila stručne svoju prácu zhodnotiť. Som si vedomá toho, že ani zďaleka nevyčerpáva celú materiu s obchodnou firmou súvisiacu, z dôvodu obmedzeného rozsahu diplomových prác som sa však o to ani nepokúšala. Zamerala som sa preto na oblasti, ktoré sama považujem za najzaujímavejšie a verím, že minimálne o týchto som podala v rámci možností komplexný obraz.

Zoznam použitých skratiek

zák. č. 1/1863 ř.z., obecný zákoník obchodní	„OZO“
zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník	„ObchZ“
zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník	„OZ“
zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník	„TZ“
zák. č. 200/1990 Sb., přestupkový zákon	„PřZ“
zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád	„OSŘ“
zák. č. 513/1991 Zb., obchodný zákonník	„ObchZ SR“

Zoznam použitej literatúry

1. Bartošíková, M.: K obchodnímu jménu podnikatelů – fyzických osob, Obchodní právo, 1994 č. 3
2. Bartošíková, M.: K právní úpravě obchodního jména v obchodním zákoníku, Právní rádce, 1994 č. 3
3. Bartošíková, M.: Obchodní firma společnosti v likvidaci, Obchodní právo, 2003 č. 5
4. Břeň, M.: Obchodní jméno společnosti s ručením omezeným, Obchodní právo, 2000 č. 3
5. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z.: Občanský soudní řád, Komentář, I. díl, 7. vydání, C.H.Beck, Praha 2006
6. Dědič, J.: Obchodní zákoník komentář, Polygon, Praha 2002
7. Eliáš, K.: Kurs obchodního práva, Obecná část, Soutěžní právo, 5. vydání, C.H.Beck, Praha 2007
8. Eliáš, K.: Obchodní zákoník, 2. vydání, C.H.Beck-SEVT, Praha 1995
9. Eliáš, K., Dvořák, T. a kol.: Obchodní zákoník – Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900, 5. vydání, Linde Praha a.s., 2006
10. Gregorová, R., Tyrner, M.: K problematice obchodního jména právnických osob, Právní rozhledy, 1995 č. 8
11. Hušek, J.: Novela obchodního zákoníku a firma podnikatele – fyzické osoby, Právo a podnikání, 2001 č. 3
12. Jakl, L.: Sběrka sporávních rozhodnutí ve věcech průmyslových práv, III. díl, Úřad průmyslového vlastnictví, 1999
13. Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 9. vydání, C.H.Beck, Praha 2004

14. Knap, K., Opltová, M., Kříž, J., Růžička, M.: Práva k nehmotným statkům, 1. vydání, Codex, nakladatelství Hugo Grotia, a.s., Praha 1994
15. Kočí, P.: Co je to obchodní firma, Daně a právo 2003 č. 11, ASPI Publishing s.r.o.
16. Lochmanová, L.: Obchodní jméno (firma) ve světle novely obchodního zákoníku, Právo a podnikání, 2000 č. 11
17. Munková, J.: Právo proti nekalé soutěži. Komentář. 1. vydání. Praha, C.H.Beck 1996
18. Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. vydání, Linde Praha a.s., 2003
19. Pipková, H.: Ochranná známka Společenství a ochranná známka v Evropském společenství, ASPI, a.s., Praha 2007
20. Pokorná, J., Hajn, P.: Jméno společníka jako součást obchodního jména, Právní rozhledy 2000 č. 4
21. Raban, P.: Obchodní zákoník, 5. doplněné vydání, Eurounion Praha, s.r.o., Praha 2007
22. Ryška, M.: Zdržovací a odstraňovací žaloby proti neoprávněnému užívání firmy obchodní společností, Právní rozhledy 1998 č. 2
23. Stuna, S. a kol.: Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi, Trizonia, Praha 1992
24. Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník: Komentář, 12.vyd., C.H.Beck Praha 2009
25. Švamberg, G.: Právo firemní, vlastním tiskem, tiskem Unie, Praha 1917
26. Tomsa, M.: K obchodnímu jménu a jeho ochraně, Obchodní právo, 1995 č. 7-8
27. Tomsa, M.: Ke správnému užívání obchodního jména obchodních společností, Obchodní právo, 1997 č. 4

28. Zdražil, M.: Obchodní jméno – významný atribut podnikání, Ekonom 1995 č. 42

Zoznam zahraničnej literatúry

1. Patakyová, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. 2 aktualizované vydanie, C.H.Beck, Praha 2008
2. Suchoža, J. a kol.: Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár, EUROUNION, spol. s r.o., Bratislava 2003
3. Vojčík, P.: Právo priemysleného vlastníctva, 1. vydanie, IURA EDITION, spol. s r.o., Bratislava 1998

Zoznam použitých právnych predpisov

1. zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
2. zák. č. 1/1863 ř.z., obecný zákoník obchodní
3. zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
4. zák. č. 141/1950 Sb., občanský zákoník
5. zák. č. 21/1992 Sb., o bankách
6. zák. č. 77/1997 Sb., o státním podniku
7. zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
8. zák. č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky
9. zák. č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách
10. zák. č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech
11. zák. č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách
12. zák. č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování

13. zák. č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon
14. zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
15. zák. č. 200/1990 Sb., přestupkový zákon
16. zák. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
17. zák. č. 513/1991 Zb., obchodný zákonník
18. zák. č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník
19. zák. č. 371/2004 Zb.

Zoznam judikatúry

1. rozhodnutie n.s.r. Rv I 1711/28
2. uznesenie Vrchného súdu v Prahe sp.zn. 6 A 96/93 (Správní právo, 1995 č. 2, s.94)
3. rozsudok Najvyššieho súdu ČR R 5/1994
4. nález Ústavného súdu ČR, sv. III., č. 28 z r. 1995
5. uznesenie Krajského súdu v Ústí nad Labem sp.zn. 17 Co 214/97 (Bulletin advokacie, 1998 č. 5, s. 58)
6. rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 2 Cdon 600/97 (Soudní judikatura, 1998 č. 10, s. 227)
7. rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp.zn. Odon 3/95/Fa (Právní rozhledy, 1996 č. 1, s.21)
8. rozsudok Vrchného súdu v Prahe č.j. R 3 Cmo 52/98
9. rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 32 Odo 840/2004
10. rozsudok Vrchného súdu v Prahe č.j. R 3 Cmo 371/95 (Macek, J.: Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 2000, s. 16-20)
11. rozsudok Najvyššieho súdu ČR č.j. R 1 Odon 108/97 (Macek, J.: Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 2000, s. 20-23)

12. rozsudok Vrchného súdu v Prahe č.j. R 3 Cmo 32/97
13. rozsudok Vrchného súdu v Prahe č.j. 3 Cmo 573/93 (Právní praxe v podnikání, 1995 č. 6, s. 27)
14. rozsudok Najvyššieho súdu ČR č.j. R 1 Odon 108/97
15. rozsudok Najvyššieho súdu ČR č.j. Jc 115/98 1 Odon 5/97
16. rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 29 Cdo 201/2007
17. rozsudok Vrchného súdu v Prahe č.j. R 3 Cmo 238/96 (Macek, J.: Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 200, s. 38-40)
18. rozsudok Vrchného súdu v Prahe sp.zn. 3 Cmo 808/93 (Právní praxe v podnikání, 1996 č. 7-8, s. 34)
19. rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe sp.zn. 3 Cmo 234/93 (Macek, J.: Rozhodnutí ve věcech obchodního jména nekalé soutěže, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 2000, s. 1-3)
20. rozsudok Vrchného súdu v Prahe č.j. Rc 20/98 3 Cmo 808/93
21. rozsudok Vrchného soudu v Olomouci sp.zn. 3 Cmo 454/96
22. uznesenie Vrchného súdu v Prahe č.j. 3 Cmo 1336/94-22
23. rozsudok Vrchného súdu v Prahe sp.zn. 3 Cmo 813/93
24. rozhodnutie n.s.r. 1932 – Rv 2235/30 (Sb.r.n.s. Vážný č. 11387)
25. rozsudok ESD C-210/96 Gut-Springenheide und Tusky
26. rozhodnutie n.s.r. 1934 – Rv I 11/34 (Sb.r.n.s. Vážný č. 13670)
27. Sb.r.n.s. Vážný č. 2636
28. rozsudok Vrchného súdu v Prahe č.j. R 3 Cmo 207/98
29. uznesenie Vrchného súdu v Prahe č.j. 3 Cmo 594/95-51
30. uznesenie Vrchného súdu v Prahe č.j. 3 Cmo 280/95-38
31. uznesenie Vrchného súdu v Prahe č.j. 3 Cmo 234/93
32. rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 6 Obo 194/97
33. stanovisko pléna Najvyššieho súdu Plsn 2/96

Internetové zdroje

<http://www.michalcerny.eu/MC-Obchodni.Firma.pdf>

<Http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>

www.interbrand.com

Resumé

The aim of my thesis, as anticipated in the introduction, was to introduce to the reader the topic of company-name law with all its key institutes headed by the company name as such.

In the process of executing the thesis I worked with older, as well as current literature, legislation and judicature while simultaneously using internet sources. I have made effort to provide a complex view of company name and the legal regulation related thereto, including the regulation on international and foreign (Slovak) level.

Therefore, having carried out a general discourse on the concept and meaning of company name, I introduced the thesis with a brief historical excursion into the development of this institute in the area of the Czech Republic which, as I believe, has provided at least an elementary base for understanding the current progress trends, as well as the current regulation in this field. This was followed by a part focused on the current Czech regulation, in which I closely adressed myself to the principles of company-name law and consequently to the particular means of protecting the company name which where, at the same time, the focal point of my studies of this matter.

As I believe, that also in this field it is impossible to default the importance of the international regulation, I made an effort to at least briefly sketch its basic principles and to emphasise its differences in comparison to the regulation in the Czech Republic. At the same time and from comparative reasons, I introduced a part devoted to the regulation of company name contained in the Slovak Business Act, as a piece of legislatio, the roots of which (and it is, as eventually, very cler from the regulation itself) lie in the shared Czecho-Slovak legal history. By choosing exactly this foreign regulation I wanted to point out the development, which the Czech Republic has

accomplished in comparison to the previous regulation of company name and which rests mainly in the change in understanding the concept of company name as such.

Further changes are most probably to be expected in the near future, which is supported by the government draft of the new Civil Act, which was, in my opinion, not adopted only by the unfortunate coincidence of political circumstances. The basic changes to be brought by this suggested regulation, are summed up in the last part of the thesis.

Finally, I would afford to briefly evaluate my thesis. I am aware of the fact that it does not by far write out the whole material related to company name, however, due to the limited scope of thesis in general, I did not even attempt it. Therefore, I focused on the areas that I myself find the most interesting and I do believe that of these I have provided a adequately complex picture.

Klíčové slová (Key words)

Obchodná firma, zásady, ochrana, meno (Company name, principles, protection, name)